

TRANSILVANIA

ORGANUL

ASOCIAȚIUNII PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA
POPORULUI ROMÂN.

DIRECTOR: Dr. C. DIACONOVICH.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anul ~~XXXIX~~

1898.

Editura Asociațiunii.

SIBIIU, 1898.

TIPARIUL TIPOGRAFIEI ARCHIDIECESANE.

Sumar.

Partea literară.

(Numerul paginilor în partea literară se află sus la mijlocul paginei, iar în partea oficială pe marginea exterioară a paginei).

	pag.		pag.
I. Istorie.			
Daco-Roumains ou Italo-Roumains, de L. Réthy	64	Terancele noastre în susținerea por- tului și datinilor strămoșesci, de Maria Cioban	152
Dragoș Ioan, biografie de I. St. Șuluțiu	25	Tuberculoza (un referat), Dr. I. B.	1
Dragoș Ioan, o întregire de Iosif St. Șuluțiu	103	III. Economie.	
Statistica Românilor din Transilva- nia în 1733, publ. de N. Togan	169	Anuar financiar și economic.	216
II. Știință și literatură			
Academia română	92	Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	66
Biblioteca teatrală, de Drib	155	Reuniunea română de agricultură din cott. Sibiiu, raportul general al comitetului central	23
Brotacul în credința poporului	20	Revista Economică	216
Calendare noue	157	IV. Din sinul Asociațiunii.	
Cehii, limba și literatura lor, de H. O. Jarník	106	Adunarea generală. Convocarea adu- nării la Beiuș	105
Cercilă, poveste de G. Todică	18	— invitarea comitetului local	112
Chestiuni ortografice, de I. Trăilă	10, 73	Asociațiunea în Bihor. Discursul de deschidere al președintelui și res- punsul dlui Ios. Vulcan	141
Descănțece de dragoste (din Banat)	165	<u>X Din despărțeminte 23, 70, 104, 140, 159, 214</u>	
„ „ Diochi	167	Discurs de deschidere, rostit la des- chiderea adunării generale a des- părțemintului I Brașov 15/27 Mart. 1898 de Virgil Onițiu	61
Diftongii oa și ie în limba româ- nească, de At. Marienescu	86	Iancu Avram, Biografia, donată de I. St. Șuluțiu	22
Jarník, Dr. Urban — o scrisoare	21	La finea anului	161
Jertfa creștinilor, de Dr. V. Szmigelski	66	Membrii Asociațiunii	68
Massillon, cuvântările lui, apel de Ioan Genț	67	Miron Romanul †	146
Producțiunea noastră literară (Ra- portul secretarului I. despre pro- ducțiunea literară română din pa- trie în timpul dela 1 Iulie 1897 — 1 Iulie 1898)	113	Stipendii pentru meserii	148

DE LA NR. 2

Sumar.

Partea oficială.

	pag.		pag.
Abrud , desp., Dr. L. Pop trimite 100 fl.	9	Beiuș , desp., organizare	35
— șed. com. cerc. din 24 Ianuarie	32	— ședința com. cerc. din 19 Martie	4
— anunță ținerea adunării cercuale	74	— " " " " " 8 Maiu	50
— șed. com. cerc. din 20 Iunie	74	— " " " " " 27 Nov.	210
— adunarea cercuală din 17 Iulie	170	Biblioteca Asociațiunii , conspectul	
Adunarea generală din Beiuș , termenul ținerii ei	58	publicațiunilor intrate în 1897	11, 15
— programul festivităților	113	— cărți intrate în sem. I, 1898	74—75
— " " adunării	113	— împărțire de cărți la adun. gen.	175
— proces verbal din ședința I	176	— dulapuri noue	196, 202
— " " " " II	177	— diare compactate	215
— executarea concluserilor ei	185	Bibliotecii populare , ajutorarea lor	75, 115
„Agrologia“ de Dr. Gr. Maior, cumpărată	52	Blaj , desp. șed. com. cerc. 21/VIII și 25/XII 1897.	5
Alba-Iulia , desp., adunarea cercuală din 1 August	189	— taxe insassate și budget pro 1898	32
— afacerea fostului cassar	190, 203	— șed. com. cerc. din 26 Iunie	70
„Albina“ , direcțiunea, dă 25 fl. la fondul G. Barițiu, în locul unei cununii pe sieriul lui Dr. A. Brote	3	— " " " " " 7 Iulie	116
— în cauza loteriei de bani pentru casa națională	8	— " " " " " 30 Iulie	173
— fundatoare la casa națională	44	— adun. cerc. din 31 Iulie	173
— dăruiesce 1000 fl. pentru școala Asociațiunii	46	— șed. com. cerc. din 11 Dec.	213
Alexici , G. Dr., oferă schimb de cărți	63	Bocșa , desp., constituire	194
Alexi-Șincai , societate, cerc „Transilvania“ gratuit	207	— șed. com. cerc. din 15 Octobrie	204
Apoldul inf. , școala, cere cărți	187	— " " " " " 10 Decembrie	213
„Auraria“ fundatoarea la casa naț.	47	Brad , desp., adunarea cercuală din 14 August	192
Babeș , Vinc., donează „Memoriul-manuscript al contelui Emerie Mikó despre Români“	10	Bran , desp., șed. com. cerc. din 5 Febr. 1898	34
Băla , cerere de ajutor	178	— cerere pentru împărțirea desp. în două	38
Balteș , Elena, cere dispensarea de didactru a ficei sale Maria, elevă în cl. I. civ.	11	— ședința comit. cerc. din 12 Maiu	54
Barițiu , George, fondul, contribuiri	8	— adunarea cercuală din 7 Iunie	66
„Bașota“ , conferirea stipendiului	36	— anunțarea adunării agenturilor	115
Bașota , Basiliu, în cauza stipendiului din fundațiunea sa	10	— cere 85 fl. pentru ajutoare votate	204
Bașota , Bas., legitimează sporiul	119	Brașov , desp., reconstituire	42
Beiuș , desp., constituirea	2	— ședința com. cerc. din 13 Aprile	51
		— " " " " " 25 Apr. și 11 Maiu	55
		— " " " " " din 30 Maiu	64
		— " " " " " 15 și 23 Iunie	69
		— adunarea cercuală din 26 Iunie	72
		— ședința comit. cerc. din 14 Iulie	117
		— " " " " " 24 Aug.	
		și 23 Septembrie	203
		— ședința comit. cerc. din 4 Nov. și 9 Decembrie	213
		— adunarea cercuală din 27 Nov.	213

	pag.		pag.
Broju, I. , cere o odae de studiu la Asociațiune	50	Comitetul central,	
Brote, A. Dr. , a testat Asociațiunii 500 fl.	48, 119	— Ședința din 8 Iulie 1898	63
Bulicria, D. , ofere diare	37	— Raport general	77, 113, 178
Bunea, Aug. , propunerea dela Mediaș	179	— ședința din 21 Iulie 1898	112
Bunea, Ilie , cumperă ferestri vechi	11	— " " 28 Iulie "	114
Calendaristica , spriginirea ei	57	— " " 12 August "	169
„Carmen Sylva,” societatea, cere ajutor	72	— alegerea lui	181
Cârțan, G. , donează „Columna Traiană“ de Pietro Santi Bartoli	4	— ședința din 28 August 1898	183
Carte de Cetire pentru școalele industriale , raport	2	— " " 16 Septembrie 1898	184
Casa națională , chesria loteriei de bani	8	— " " 22 " "	185
— membri fondatori 33, 42, 43, 44, 47, 48, 68, 74		— " " 6 Octobrie "	195
— donațiuni, 41, 50, 64, 193, 197		— " " 17 " "	200
— cont separat la cassă	44	— " " 23 Novembre "	201
— raportul comisiei în cauza loteriei	53	— " " 8 Decembrie "	206
— respunsul „Albinei“	71	— " " 22 " "	211
— raport către adunarea gen.	90, 115	Cordescu, D. R. , donează monete vechi	198
Cassa Asociațiunii , scontrarea	4	„Corviniana“, donațiune pentru casa națională	50
— operațiunile cuartalului I	44	Cosciuc , cere scutire de taxa internatului	174
— taxele incasate prin mandat postal	44	Cosma, Part. , donează 30 monete vechi	48
— rațiociniul și inventar	58, 94, 115, 178	Cosma, Gavril , donează un rând de haine țerănesci	196
— Budget pro 1899	105, 178	„Crișana“, fundatoară la casa națion.	43
Cassa de păstrare (reuniune) în Sêliste, fundatoare la casa națională	48	Cumularea , posturilor dela Asociaț.	196
— se înscrie membru fondator al Asoc.	63	Dăian, E. Dr. , cere să fie invitați la ședința comitetului central și membrii suplenți	205
Ciora, Silvia , legitimează sporiul	69	Despărțemintele , rapoarte anuale 33, 38, 49, 64	
Ciuleiu, D. , cere dispensare dela didactur a ficei sale Sultana, elevă în cl. III civ.	39, 115	— manipularea dotațiunii lor	202
— cere stipendiu	181	Dicio-Sân-Mărtin , desp., ședința comitetului cerc. din 26 Dec. 1897	3
Cluj , desp., chestia unei fundațiuni	2	— ședința com. cerc. din 30 Maiu 1898	56
— fund. „Tamaș“ și „Dr. Ramontiai“	39	— adunarea cercuală din 11 Iulie "	169
— în cauza averii „Iuliei“	68, 174	— șed. com. cerc. din 6 Dec. "	213
— adunarea cercuală din 4 August	175	Diplome noue	29
— în cauza sumei de 50 fl. dela „Economul“	204	Docolin, Filip , ofere „Observatorul“ a. I—VII cu prețul de 56 fl.	30
Cohalm, desp. , șed com. cerc. din 1 Iulie 116, 172		„Doina“, fundatoară la casa națion.	47
— adunarea cercuală din 1 August	172	Donola, Leandro , donează „Columna Traiană“ de Pietro Santi Bartoli	4
— nu poate ține adunare nouă	197	Dragoș, Traian , legitimează sporiul	74
Comaniciu, I. , mulțămesc pentru stipendiu	117	Elisaveta, Impărăteasa-Regină , †	184
Comitetul central,		„Embrionul“, societatea, cere „Transilvania“ gratuit	32
— Ședința din 3 Ianuarie 1898	1	Filepp, Ana , cere interesele pe 1895 după lăsăméntul G. Filepp	10
— " " 3 Februarie "	6	Forró, Gregoriu , lăsăméntul	202
— " " 23 Februarie "	14	Funcționarii Asoc , întroducerea în oficiu	1
— " " 3 Martie "	29	— expensariul speselor la adunarea generală	187
— " " 7 Aprile "	37	— numirea definitivă	211
— " " 12 Maiu "	45		
— " " 9 Iunie "	53		
— " " 7 Iulie "	57		

	pag.		pag.
„Furnica“, fundatoară la casa naț.	74	Membri noi , 12, 36, 44, 52, 66, 118, 169,	169, 172, 183, 194, 197, 205, 215
Ganea , Ilie, cere ajutor	1	Membrii Asoc. , conspectul despre achitarea taxelor	25
Garioiu , N., fondator la casa naț.	48	Membrii reposați	94
Georgescu , I., cere tipărirea cărții sale „Povestiri economice“	63	Miclea , Pau, cere statutele Asoc.	10
Hațeg , desp., șed. com. cerc. din 26 Iunie	70	Miclea , Trifon, în cauza unui desp. în Torontal	74
— adunarea cercuală din 10 Iulie	116	— donațiune pentru casa națională	197
„ Hațiegana “, fundatoară la casa naț.	47	Micu , Emilian, ofert de cărți	30, 37, 52
Iancu , A., vîndarea realităților din lăsemîntul lui	54	Moga , Ana, cere în chirie 2 odăi	206
— vadiul dela licitare	116	Muntean , Ioachim, dăruiesce mai multe diare și reviste	30
— arînda lui Iosif Trif	194	Mureș , desp. adun. cerc. din 31 Iulie	172
Jarnik , Urban Dr., cere colecția „Transilvaniei“	10	Năseud , desp., adunarea cercuală	209
Iclânzan , D., cere cărți	33	— ședința comitet. cerc. din 18 Nov.	210
Ignat , Vasile, †	206	— „ „ „ „ 10 Dec.	213
Inspectorul de școale , regularea examenelor private	65	— taxe incassate	213
Ioanette , A., vrea să rescumpere averea testată Asoc. de Ioan Iancu	46, 57	„ Olteana “, dar pentru casa națională	193
Iordan , E., cere dispensare de didactru	70	Onițiu , Virgil, ofere „Tribuna“ anii I—IV cu prețul de 40 fl.	29
Iovescu , E., cere document de emulamente	50	Orăștie , desp., adunarea generală din 26 Septembrie 1897	30
Lăpedat și Crișan , carte de cetire pentru școale industr.	2	„ Oraviciana “, fundatoare la casa naț.	42
Lateș , Vasile, cere ajutor	1	Oravița , desp., organizarea	207
Lebu , Al., fundator la casa naț.	68	Orban , Sever, lăsemîntul	5
„ Lipovana “, donațiune pentru casa națională	41	Pațița , Rubin, donează monete vechi etc.	70, 72
Liuba , Al., legitimează sporiul	171	Pop , Dumitru, cere ajutor	32
Ludoș , desp., adunarea cercuală din 7 August	188	Pop , Mihailu, legitimează sporiul	170
Lugoș , desp., organizarea	71	Popovici , I., cere să se tipărească cărți școlare pe speșele Asociaț.	211
— adunare constituantă	118	Pop-Reteganul , I., cere tipărirea poeziilor sale populare	7
„ Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában “	7	Pușcariu , Il. Dr., donează o pungă veche țerănească	206
Maier , G. Dr., „Agrologia“ p. I. cum-părâtă	52	Reghin , desp., adunarea cercuală din 17 Iulie	191
— cere ajutor pentru „Fitotehnia“	196, 201	Regulament , pentru adunarea gener. 57, 59,	180
Maier , Grigoriu, cere publicațiile Asociațiunii pentru biblioteca popor. din Brașov vechiu	12	— pentru bibliotecile populare	114
Maniu , Macedon, ofere „Amicul Familiei“ și „Observatoriul“ spre cumpărare	30	Roman , Zinea, trimite 120 fl. stipendii	38
Maxim de Höchstenberg , Gr., donează o carte	118	Romanul , Miron †	200
Mediaș , desp., șed. com. cerc. din 14 Oct. 1897	49	Russu , Emil, legitimează sporiul	116
— ședința com. cerc. din 16 Iulie 1898	118	Sân-Miclăușul Mare , desp., constituirea	198
— adunarea cercuală din 1 August	192	— afacerea sediului desp.	204
— taxe incassate	203	— ședința com. cerc. din 15 Nov.	209
		Sătmar , desp., organizarea	35
		— adunarea cercuală din 25 August	194
		Școala de fete , adaus de scumpete pentru învățători	5, 8
		— catechet	5, 34, 197
		— dispensări dela didactru	8, 207
		— conferența din 25 Decembre 1897	9

	pag.		pag.
Școala de fete, conferența din 22 Ianuarie 1898.	11	Șimleu desp., taxe incassate	38
— conferența din 27 și 28 Ian. 1898	11	— șed. com. cerc. din 7 Martie 1898	46
— raportul delegatului	12, 71, 206	— adunarea cercuală din 4 August	190
— supraveghierea elevelor	32	Simu, R., cancelist, cere ameliorarea remunerațiunii	188
— taxă la fondul de pensuni	40	Societatea de lectură a tinerimii gimn. din Blaj, cere „Transilvania“ gratuit	204
— lumina electrică	41, 46, 54	„Speranța“, donațiune pentru casa naț.	197
— conf. din 23 Martie	43	Steriu, Const. cav. de, donațiune pentru casa națională	33
— demolarea zidului dinspre parc	45, 66	— fondator al casei naționale	56
— plan de ore pe sem. II	45	Stipendiații Asociațiunii, lista lor	93
— transpune hartele oprite	46	Stipendii, concurs	120
— consemnarea manualelor de inv.	49	— conferire	187
— procurare de mijloace de învăț.	49	— pentru meserii, 4, 14, 44, 47, 199,	201
— conferența din 9 Aprile	49	Stoica Sim., „Dietetica poporală“ tipărită	37
— „ „ „ 8 Iunie	65	— transpune 400 ex. „Dietetica poporală“ pentru vânzare	51
— „ „ „ 16 „	68	Șuta, George, donează o acțiune „Sătmărcana“	10
— „ „ „ 20 „	69	Tămaș, N., în cauza fundațiunii sale	54
— „ „ „ 27 „	71	Timișoara, desp., pregătiri p. organis.	198
— raționiniu și budget	112	— organisarea	208
— instrucție pentru purtarea socot.	115	Tipografia archid., cont pentru stampila și sigilul Asociațiunii	2
— conferența din 19 Septembrie	188	Titlul Asoc., rectificat la cărțile fund.	55
— „ „ „ 3, 5, 15, 19 Sept.	197	„Transilvania“, prețul de prenumer.	6
— „ „ „ 1 și 19 Octobree	205	— chestia stipendiilor pentru meseriași	4, 14, 44, 47, 199, 201
— remuneraț. puterilor did. interne	205	Turda, desp., chestia adunării cerc.	174
— conferența din 2 și 10 Novembre	207	— reorganizarea	199, 221
— revisiile de clasă	207	Ungurean, Em., fondator la casa naț.	42
— introducerea lui N. Vătășan	207	Vasile, Aurel, legitimează sporiul	170
Scorțan, Ioan, fondul, distribuire de cărți religioase	7, 212	Vătășan, N., cere să propună gratuit la școala de fete	205, 207
Sebeșul sășesc, desp., taxe	38	Verein für sieb. Landeskunde, invita-tare la adunarea sa iubilară	45
— șed. com. cerc. din 6 Mai și 30 Iunie	72	— participarea delegaților	187
— „ „ „ „ 28 Iulie	171	„Vlădeasa“, donează Asociațiunii 5 fl.	205
— adunarea cercuală din 1 August	171	Vodă, Andreiu, cere să fie membru fondator	192
Secretar I., sistemisarea postului, scriere de concurs	52	Voilean, M., catechet la școala de fete	197
— rezolvarea concursului	71	Voina, Vasile, demisionează din postul de director al desp. I. (Brașov)	11
— raport despre producțiunea literară	169	Wagner, Sam., pretensiune pentru fe-restrile noue	29
— alegerea lui	181		
Ședință furtunoasă, pretinsă	12		
Seliște, desp., taxe	12		
— șed. com. cerc. 25 Ianuarie 1898	33		
— „ „ „ 11 Febr. „	40		
— „ „ „ 9 Mai „	53		
— adunarea cercuală din 7 Iunie	64		
— ședința com. cerc. din 3 Octobree	204		
„Sentinela“, dar pentru Casa naț.	64		
Sighișoara, desp., adunarea cercuală din 1 August	193		

TRANSILVANIA

ORGANUL

ASOCIAȚIUNII PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA
POPORULUI ROMÂN.

Nr. I.

Sibiiu, Ian. — Febr. 1898.

Anul XXIX.

DESPRE TUBERCULOȘĂ.

— Un referat. —

În cele următoare mi-am propus a me ocupa cu un morb cunoscut tuturor, lătit pe întreg pământul, așa că ar pute fi numit *morb universal și internațional*. În adevăr *tuberculoșa* nu cruță pe nimeni, fie de orice rassă și din ori-ce țară.

Conform însemnătății tuberculoșei s'a și tratat în fel și formă; s'a scris pentru lumea învățaților și s'a scris pentru marele public atât de interesat în cauză. Durere însă, că mare parte din cele duse au răsunit în pustie; publicul cel mare e consciu de pericolul, cu care acest flagel amenință omenimea, dar nu se folosește de remediile de apărare propuse și propagate de bărbații competenți.

Iată cauza, pentru care doresc a întreține pe cetitorii acestei reviste cu o nouă dare de samă asupra acestui morb universal.

Tuberculoșa, în termin poporal *oftica, hectica* sau *boala sacă*, e veche ca și omenimea. Întotdeauna a fost un dușman puternic al omului, care an de an a secerat și seceră încă mii de jertfe fără deosebire de rassă și etate. Nu este morb, nici chiar înspăimântătoarea difterită, căruia să sucumbă atâtea vieți ca și tuberculoșei.

Nu voi înșira aici date statistice obositoare și plictisitoare, mă mărginesc a constata, că în general 7% ale casurilor de moarte sânt cauzate de tuberculoșă. Comparând cifra aceasta

cu imensul număr de boale, ne vom pute uşor convinge, că e o cifră enormă.

E numai natural deci, că omenimea întotdeauna s'a ocupat intensiv cu aflarea remediilor corăspundătoare, pentru a pute combate cu efect acest flagel general. În timpul mai nou bărbaţi luminaţi, cu multă sciinţă, s'au dedicat în special studiului amănunţit al acestui morb.

Combaterea ori-cărui rău va succede numai atunci, dacă îi vom cunoasce gena, şi dacă îl vom observa de cu vreme.

Vestitului scrutator, Dr. Rob. Koch, i-a şi succes a descoperi causa tuberculosei în prezenţa neapărată a unui microb numit *bacilul tuberculosei*, ale cărui calităţi cardinale sunt: 1. se desvoaltă numai la o temperatura de 30—41° C, îndeosebi la 37—38° C, adecă la temperatura normală a corpului omenesc; 2. este exclusiv *parasit*, dar îşi susţine forţele vitale îndelungată vreme şi în lumea externă; 3. putrefacţiunii, uscării şi îngheţării poate resista luni de-alungul şi îşi conservă completa lui virulenţă.

Bacilul tuberculosei poate ataca ori-care organ al corpului omenesc, în special dacă în urma unei alte îmbolnăviri sau leziuni şi-a perdut rezistenţa normală. Dar cu deosebire sunt expuse invasiunii acestui parasit plumânile, cari mai uşor slăbesc, căci sunt expuse directe influenţe a temperaturii externe, precum şi a diferitelor amestecuri stricăcioase din aer.

Pentru a pute observa ivirea răului, e necesar a studia în ce chip se arată simptoamele lui.

Considerând că plumânile se îmbolnăvesc mai des de tuberculosă şi tuberculosa pulmonară e cea mai deaştrosă, ne mărginim a schiţa în câteva puncte simptoamele — felul ivirii — acestui morb.

Simptoamele principale ale tuberculosei sunt: 1. *tusa*, la început seacă şi numai din când în când; mai târziu uşoară, dar mai deasă, cu deosebire după culcare şi dimineaţa; 2. *flegma* lipsesce la început, cu timpul însă ea apare în abundenţă; 3. *dispnea*, adecă îngreunarea respiraţiunii, care e mai frecventă şi mai superficială. — Cu aceste simptoame progresaază paralel o slăbire evidentă a corpului.

Dela celelalte simptome trebuie să abstragem, căci parte nu sunt esențiale, parte numai ar pute încurca judecata publicului laic, neinițiat în misterele morbilor și organismului nostru.

Având în vedere bacilul tuberculozei și simptomele tuberculozei pulmonare înșirate mai sus, vedem totodată și direcțiunea, în care trebuie să pornim, dacă e să ajungem cândva a pute lupta cu succes contra acestui flagel universal. Ba mai mult, considerând calitățile numitului bacil, vom ajunge la convingerea, că această luptă e anevoioasă, îndelungată; și că muncă grea va recere aflarea unui remediu specific, care făcându-i imposibilă existența în organismul nostru în consecuență să curme și procesul distructiv din plămâni.

E dureros a constata, că știința medicală nu a progresat așa de mult, ca să descopere un medicament specific; e dureros, dar nu e permis a renunța la luptă. Știința și ați scrutează prin cei mai buni reprezentanți ai sei; ce nu e dat prezentului, ne poate aduce viitorul. Dar avem noi atâtea căi și mijloace la îndemână, cari, și dacă nu ne asigură biruința, cel puțin ne feresc de o sucombare rușinoasă. Avem chiar și unele medicamente, cari în anumite cazuri produc considerabile ameliorări; trebuiesc deci folosite ori de câte ori cere trebuința.

Dacă e, ca combaterea unui morb grav să aibă rezultatele dorite, o condițiune neapărată mai e, ca să-l supunem cât mai degrabă unui tratament de specialist. Simptomele de mai sus fac posibil, ca și omul laic să poată baremi presupune existența unui cas de tuberculosă pulmonară; la tot casul simptomele indicate avisează pe bolnav la medicul, care va sci apoi să constate definitiv felul morbului și va sci lua măsurile necesare de combatere.

Prima măsură, ce trebuie luată, e *profilactică*, adecă de-a scuti pe ceealaltă lume de molipsire, prin bacilul tuberculozei, care părăsesce plămâna bolnavului împreună cu flegma. Măsurile profilactice se pot reasuma în următoarele: Flegma tușită de bolnavi numai atunci devine periculoasă pentru alții, când se uscă și se ridică cu pravul în aer, de unde prin respirațiune ajunge în plămâni. Spre a încunjura uscarea flegmei e neapărat de lipsă ca toți, câți tușesc (căci ori-care tusă poate

fi suspectă de tuberculosă!) să arunce flegma în vase folosite exclusiv pentru acest scop, din acestea sau se nimicesce prin foc, sau se aruncă în latrine. Obiceiul de-a scuipa pe podine și în batiste e aspru de condamnat, căci învoală în sine un mare pericol, abstrăgând cu totul dela partea buneii cuviințe.

În felul acesta apoi se poate încunjura ivirea bacililor în aer și se poate garanta, că conlocuirea cu un ofticos nu învoală în sine nici o primejdie.

În parantesă am mai adauge următoarele observări: Se susține, cu deosebire din partea publicului laic, că ar exista și tuberculosă eredită dela părinți. Aceasta e fals; tuberculoza nu se moștenesce, de cât numai o dispoziție, o înclinare spre tuberculosă. Cele mai multe casuri de tuberculosă ereditară se esplică așa, că copiii fiind în continuu contact cu părinții ofticoși, se molipsesc — în lipsa măsurilor de precauțiune, amintite mai sus.

Da, o înclinare spre tuberculosă, mai bine ȃis o debilitate corporală se poate eredi; dar e cu puțință a o delătura prin o învârtoșare sistematică a corpului.

De-odată cu profilactica, trebuie supus bolnavul și unui tratament medical.

Am ȃis mai sus, că sciința, respective reprezentanții ei, sunt neobosiți în cercetările lor. Dar noi nu putem conta prea mult cu posibilitățile și verosimilitățile viitorului. Medicina, și anume terapia, trebuie să se îngrijască de present. Noi nu putem mângăia bolnavii cu viitorul îndepărtat și nesigur; trebuie să-i tratăm după acel metod, pe care presentul îl cunoasce de mai bun, și care s'a validat prin un număr mai mare de succese. Acesta e metodul lui *Brehmer*, care se numesce „terapia igienico-dietetică a tuberculosei“.

Tot ce se ȃice aici despre metodul lui *Brehmer* e tradus după un discurs al profesorului *Leyden*, ținut la congresul din Moscva (1897).

„Principiile acestui metod de cură sunt: 1. alegerea unei clime potrivite; 2. aer bun, liber de prav; 3. nutrire abundantă; 4. mișcare; 5. executarea metodică a curei și instruirea pacientului în stabilimente de cură închise; 6. medicamente,

cari sprijinesc celalalt tratament, dar nu sunt de o însemnătate hotărîtoare“.

1. *Clima.* Din cele mai vechi timpuri s'a susținut la medici și la public părerea, că bolnavii de plumâni trebuie să caute altă climă. Această părere s'a susținut până în zilele noastre. Ea emanează fără îndoială dela observarea, că o boală se vindecă mai ușor atunci, când bolnavul părăsesce referințele, între cari s'a ivit morbul, și când petrece în astfel de locuri, unde acel morb sau nu obvine de loc sau numai rar. În publicațiunile sale celebre asupra curabilității tuberculosei Brehmer a mâncat de acolo, că bolnavii trebuie duși într'un loc, unde tuberculosa nu obvine; care, după cum dicem noi aji, e imun față de tuberculosă. De așa fel considera el anume regiunile mai înalte muntoase și hotărî elevațiunea lor diferit după situațiunea geografică. Pentru Silesia deja la relativ mica înălțime a Görbersdorfului a găsit imunitate contra tuberculosei.

Preste tot această părere a găsit mulți aderenți. Bolnavii de plumâni s'au trimis în munți și cu deosebire în Svițera s'au înființat pentru astfel de morboși stabilimente pe munți, în parte pe munți înalți. Îndată ași mai adauge, că aji aceste stabilimente de munte se bucură de cea mai mare încredere ca locuri climatice, și eu însumi — dice prof. Leyden — încă sunt de părerea, că dela astfel de stabilimente, situate la munte, putem nota cele mai bune rezultate. Dar o veritabilă imunitate contra tuberculosei nu are nici clima muntoasă și fără îndoială nu putem aștepta nici o influență direct vindecătoare asupra cauzei tuberculosei și productelor acesteia. La înălțimile, unde se află cele mai renumite stabilimente pentru bolnavii de plumâni, spontan obvine tuberculosa între populație, nu numai în Görbersdorf, ci și în cele mai înalte regiuni muntoase ale Svițerei. Același lucru e cunoscut și despre munții înalți ai Mexicului. Numai atâta se poate admite, că aici obvine tuberculosa cu mult mai rar, dar nu se poate dovedi, că clima muntoasă ar avé o influență direct vindecătoare asupra tuberculosei și bacilului tuberculosei.

Influența favorabilă a climei muntoase e a se căuta în aerul mai curat al munților, în conținutul mic de vapori al aceluia, în ceriul limpede și luminos, în efectul ce-l exercitează

asupra sângelui, care devine mai bogat în globuli roși, în fine în întregul fel de traiu, ce se practică la aceste locuri, dar clima însași nu e nici cerință necondiționată nici medicament sigur.

Această deducție finală reiasă din împrejurarea, că încrederea în influența vindecătoare a climei nici decum nu se mărginesce la munții înalți.

Clima sudică face concurență aerului de munte; numeroși tuberculoși călătoresc și ași căutând vindecare în căldura sudului.

Trebue să amintim și clima de mare, al cărei excelent efect vindecător de asemenea e mult lăudat. Influența sa se atribue atmosferei umede, libere de prav. O mulțime de stabilimente de cură s'au înființat pe insule, bolnavilor de plumâni li s'au recomandat cu insistență de repetite ori călătorii pe mare, și un medic rus, Dr. Mocintkovski, avu idea fără îndoială vrednică de amintire, de a arangia pentru bolnavii de plumâni năi, cari să poată cerceta cele mai favorabile puncte ale pământului, de câte ori se schimbă timpul.

Nici locurile acestea climatice nu au vr'un efect specific. Pretutindenea, unde s'au stabilit stabilimente sau locuri de cură, tuberculoza pulmonară obvine spontan. Mult cercetata și lăudata climă a Egiptului nu oferă o imunitate a indigenilor. În Africa de sud, care după Levingstone e liberă de tuberculosă, se află la indigeni cele mai vehemente graduri ale boalei, și tot astfel e și în celelalte climate.

Prin aceasta nu se poate dice, că clima sudică nu ar fi de folos — întocmai ca și clima muntoasă, dar e de contestat efectul ei specific vindecător, absoluta-i necesitate pentru vindecarea tuberculozei.

Dacă ne întrebăm, că oare putem trata bolnavii noștri cu succes egal sau aproape egal și în climatele noastre, trebue necondiționat să răspundem, că da. Noi putem să-i oferim bolnavului și în climatul nostru aer liber de prav și o poziție scutită de vânt.

Ba îndrăznesc a afirma, că pentru mulți pacienți aceasta e chiar un favor, de oare ce acei pacienți, cari trăiesc lung timp în sud și acolo s'au vindecat, reîntorcându-se în patria lor nordică se expun unui mare pericol de-a se reci, anume în timp de iarnă; și de oare-ce numai un mic număr al acelora

poate petrece iarna totdeauna în climate sudice, așa o mare parte a succesului iarăși se pierde, îndată ce pacienții se reîntorc în patrie. Această obiecțiune nu se potrivește la cura de munte și după părerea mea acesta e un motiv, de-a preferi cura de munte și clima muntoasă.

Fără îndoială e un mare favor a exopera o ameliorare a bolnavului în acea climă sau în apropierea aceleia, în care bolnavul are să trăiască mai departe. Doctorul Knopf din New-York într'un discurs celebru al său s'a exprimat astfel: „Eu nu cred în efectul specific al vr'unei clime, dar aflu de foarte esențial, ca majoritatea bolnavilor tuberculoși să se trateze și vindece în aceeași climă, în care au să trăiască și să lucre mai târziu.

2. *Aerul*. Cura de aer. Și efectul aerului asupra bolnavilor și boalelor aparține lucrurilor mitice. Se bazează pe vederi analoage curei climatice, anume că cauza multor boale se află în aer și că bolnavul trebuie scos din aerul, în care s'a îmbolnăvit. Un aer mai bun îi introduce mai puțini germeni de boală și permite vindecarea morbului. Așadară aerului se atribuiu efecte vindecătoare specifice.

Astfel de păreri nu se mai pot susține. Nici cel mai bun și mai curat aer nu e în stare să împedecă dezvoltarea bacililor întrați în corp. Un efect specific nu i-se poate atribui nici aerului, dar e constatat, că are însușiri, cari se potrivesc la planul lui Brehmer. E un remediu igienic însemnat, care e în stare să influențeze animator întreg organismul, dispoziția, capacitatea de rezistență. Folosirea îndelungată a curei de aer aparține remediilor întăritoare, căci pacienții se dedau cu aerul curat și nu se retrag în odaiă de frica ori-cărui curent de aer. În felul acesta e de mare însemnătate tocmai folosirea liberă și drastică a aerului curat. Firesce noi pretindem dela un aer, care să fie vindecător, ca să fie cât de curat, adecă să fie anume liber de evaporațiuni și prav, să se afle în mișcare, dar liber de prea mare diferențe de temperatură și fără mișcări viforoase. Aerul de seară cu drept curent de vânt se dice că e cel mai periculos s. e. la Riviera sau pe câmpuri umede și în apropierea lacurilor, pentru schimbarea rapidă a temperaturii și negura ce se desvoaltă.

3. *Nutrirea.* Ađi se pune mare pond pe nutrirea tuberculoşilor, iarăş pe baza metodei lui Brehmer; au trecut de mult timpurile, când tuberculoza intocmai ca şi alte boale febrile se trata prin micşorarea nutremântului. Experienţa arată, că tuberculoşii se simt mai bine, când le creşte greutatea corpului; mai reu, când lucrul e întors, şi Brehmer a făcut deducţiunea, că bolnavii trebuesc bine nutriţi, el a şi observat potrivit, că majoritatea ftisicilor sunt răi mâncători. Spre scopul acesta a folosit cu predilecţie grăsimile, anume uleiu de peşte şi lapte gras, şi a dat mari cantităţi de beuturi alcoolice. Metoda actuală de nutrire e întru câtva deosebită, ea e mai liberă, metodică şi conscie. Ea nu e mulţămită cu conceptul general al „nutririi bune“, ci are în vedere scopul de-a nutri pe tuberculos aşa, ca greutatea corpului să crească, ca cel puţin să ajungă sau chiar să şi întrecă greutatea corporală corăspundătoare stării sănătoase.

Cum se va ajunge scopul acesta, e diferit în casurile singuratice, în privinţa aceasta nu mai punem pond exclusiv pe grăsimi, nici chiar pe lapte. E vorba de-a compune raţiunea de nutremânt a pacientului astfel, ca valoarea ei calorică să întrecă pierderea zilnică de calorii.

Cura cu lapte trecea din vremuri până în cel mai nou timp de-o cură specifică. Şi încă mai mult, anumite cure cu lapte sau preparate din lapte: cura cu zăr în deosebi trecea de vindecătoare, şi preparatelor rusesci Kumys şi Kefir şi ađi încă li-se mai atribue efect vindecător. S'a mai pus mare pond pe folosirea laptelui diferitelor animale, lapte şi zăr de oaie, lapte de capră, lapte de iapă, lapte de măgăriţă. Aici se nasce întrebarea, că oare laptele astorfel de vite, cari după experienţă numai cu greu şi rar sau poate de loc nu se îmbolnăvesc de tuberculosă, poate avé un efect vindecător folosindu-l mai îndelungat. Chestiunea aceasta mi se pare a nu fi încă decisă; până acuma încă nu s'a adus o dovadă sigură pentru un astfel de efect, dar în multe locuri se preferă laptele de măgăriţă pentru tuberculoşi. Că oare imunitatea Kirgisilor, accentuată de Brehmer, e de a se atribui aerului de pustă sau consumării laptelui de măgăriţă, e o întrebare deschisă.

4 Un punct esențial al curei lui Brehmer e *întărirea*, și o amintesc, pentru ca tocmai pe ea să se pună mare pond. În punctul acesta tratamentul igienic-dietetic stă față în față cu tratamentul specific și îi este, se poate dice cu îndreptățire, superior. Acest din urmă combate cauza morbului, succesul său e numai așa asigurat, dacă ar pute nimic sigur și durabil cauza morbului, bacilul tuberculozei. Învârtoșarea însă vrea să întărească corpul, ca să devină mai rezistent față de morb, ca nu numai să-l supoarte, ci să raporteze o învingere durabilă asupra morbului. Aceste învărtoșări constau în respirarea aerului cu frică sau cu o foarte micșorată teamă de răcire, adecă: cura de aer durabilă, zăcerea în sale aeroase, durmitul cu fereștile deschise sau întredeschise, eșirea din casă la ori-ce vreme. Un mijloc esențial de învărtoșare este hidroterapia: spălări reci, tușuri, învălueli, chiar și băi reci scurte.

5. In fine la acestea se mai adaug *mişcările*: preumblarea, suirea metodică pe dealuri. Odihna se recomandă numai pentru tuberculoși slăbiți sau greu bolnavi.

* * *

Cele țise până aci despre tratamentul tuberculozei le putem reasuma: *cunoașterea timpurie* a morbului, adecă cerțetarea ori-cărei boale urmată de simptoame ca cele înșirate, aplicarea *medicamentelor recunoscute de folositoare* și supunerea bolnavului regulelor fixate de Brehmer.

În Anglia, Franția și Germania s'a făcut mult în direcțiunea aceasta; mai multe stabilimente instalate pe basa principiilor lui Brehmer funcționează de ani de țile cu rezultate îmbucurătoare. Mii de oameni au fost scăpați din ghiarele morții apropiate și pe timp mai mult sau mai puțin îndelungat redați familiilor lor, mulți și-au recăștigat capacitatea de muncă. Chiar și numai acest din urmă folos, că bolnavul mai poate lucra și agonisi încă ani de țile, e destul de mare, ca să ne îndemne a îmbrățișa principiile lui Brehmer și a nizuî spre realizarea lor.

În timpul din urmă s'a luat și la noi, în părțile ardelene, mai corect țis în cottul Sibiiu, inițiativa pentru crearea unui astfel de stabiliment, care va fi merit a adăposti în li-

nia primă oameni lipsiți de mijloace. Inițiatorii, din lipsa unei sume de bani mai mari, au plănit deocamdată un stabiliment numai pentru 15 bolnavi, dar munificența publicului poate ușor exopera, ca acela să se lărgească cu noue și noue pavilioane.

Lucrând în direcția aceasta și specialiștii și publicul interesat, se poate ajunge la frumoase rezultate. Este un interes național, ca mortalitatea poporului să scadă, și deoarece tuberculoza dă cel mai însemnat contingent în statistică, e natural, ca în primul rând contra ei să se îndrepte lupta noastră.

Aplicarea și propovăduirea principiilor lui Brehmer mai au o parte bună. Prin ele se dedau bolnavii la o viață regulată, la anumite reguli, cari aparțin totodată și buneicuviențe; lumea, care vine în contact cu ei, cu timpul și le va însuși, vedând în ele tot atâtea măsuri profilactice.

Principiile lui Brehmer împreună deci cu folositoriul și frumosul și merită a fi răspândite în cele mai largi cercuri ale poporului.

Dr. I. B.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CHESTIUNI ORTOGRAFICE. *)

(Durata vocalelor în rostire, și casarea lui *i* mut din terminațiuni, și a lui *l* mut din articol).

I. **)

Durata periodică în pronunțarea vocalelor finale.

Regula fundamentală a ortografiei fonetice, aprobată acum în genere de filologi tuturor popoarelor și adoptată la noi ca cea mai potrivită

*) Publicăm acest studiu — fără îndoială interesant — al distinsului nostru amic din Banat, fără observare din parte-ne și fără ori ce schimbare în text și ortografie, deoarece credem că cuprinde material de valoare pentru cei ce sunt chemați a ne da — post tot discrimină rerum — soluțiunea definitivă a chestiunii ortografiei române. „*Red. Trs.*“

**) În tractatu de față m'am silit, — după stadiu actual a dezvoltării, la care a ajuns ortografia fonetică la noi, să mă apropiu cit de mult de cerințele fonologiei. Așa am adoptat pentru sunetele contopite (derivate, obscure) *ă* și *î* aceleaș figurî fără deosebire, cu toate că, precum sperez a putea arăta cu altă ocaziune. figurile aceste nu întrunesc toate postulatele, ce le pretinde fonetica și grafica preste tot de la caracterele grafice și tipice. Fac înse în cazu acesta unica excepțiune de la regula fonetică în cuvintu: „*Român*“ și derivatele sale — din pietate; pentrucă acest epitet reprezintă o firmă veche moștenită de la străbuni nostri de pe tată, și de altcum firmele nu sînt supuse fluctuațiunilor și evoluțiunilor ortografice. — Celelalte abateri de la praesa de până acum se justifică în acest tractat, contemplat de la popor și pentru popor.

Aut.

graiului românesc de toți, cari cunosc mai de aproape morfologia limbii românești și efectele binefăcătoare ale fonologiei în viața practică, și cari nu sînt preocupați decît de postulatele științei și ale practicabilității, — este ca: „*fiecare sunet generalizat în vorbirea de comun să aibă caracteru seu propriu, care să acopere pe deplin sunetu și durata aceluia; nici mai mult nici mai puțin*“. Cu alte cuvinte: „*să scrii așa precum pronunță majoritatea poporului*“, deci fără privire la sunetele provinciale iliterate (abunăoară *ce, ci, ge, gi* bănăț., *he, hi* ardel.)

Partea primă a acestei reguli cardinale, privitoare la adoptarea caracterelor grafice proprii fiecărui sunet, cade în sfera graficeii formale, despre carea la alt loc; — în teza de față voesc să sulevez numai chestia despre ecivalentu sunetelor, în spețial despre *durata periodică în rostirea vocalelor finale și unor penultime*, carea nu mai puțin ca ceea laltă este obiectu celor mai varii divergențe în scriere.

Durata pronunțării la consonante este una și aceeaș, — adecă propriamente ele n'au nici valoare tonică respicată nici durată de sine stătătoare, ci se alipesc de vocale, diftongi și triftongi, fără a lungi prin alăturarea lor durata întonării acestora, dacă după prozodia cuvîntului vocala respectivă nu este de la sine întonată; — vocalele însă sînt de durată dublă și în finea cuvintelor, în flecsiunii unele (*i* și *u*) chiar de durată triplă, anume: *durată scurtă, întregă* (plină, comună) și *întonată* (accentuată). Exemplu: Cînd rostesc: „preste nouă țări și nouă mări; — vocala finală (*i*) are durată periodică *scurtă* în pronunțare, eară cînd zic: „s'a ascuns în fundu *mări*“, atunci dau vocalei finale *valoarea deplină*, și în fine cînd zic: „de mine încolo ziua se va *mări*“, atunci *i* final trece preste durata comună și devine *accentuată*. Tot așa în propozițiile: Am un *leu* și vreaș sa-l *beu*“ — „Luă*) *leu* și-l *beu*“.

Intonarea dublă a vocalelor finale se află și în alte limbi romanice (*il adore, il est adoré — la santa și la santá*), cari — cu toate că au adoptat ortografia etimologică și nu servesc de model în privința aceasta, — totuș nu se pot absolvă de necesitatea a signaliză intonarea; această întrelăsare numai la noi, cari de altcum ne mărturisim fonetiști în fond, — s'a admis, dar în detrimentu corectității și preciziunii în scriere. —

În diftongi o vocală abroagă celeialalte o parte din durata sa, încît ambele la olaltă împlinesc durata unei vocale întregi sau accentuate. În triftongi o vocală absoarbe durata a duor alte vocale, uneori și a duor consonante la olaltă (vr-eaș).

Durata vocalelor în diftongi și triftongi nici într'o limbă nu se signalizează prin semne prozodice (˘ ˙), cînd se află la începutu său mijlocu cuvîntului, și nici gruparea mai multor vocale în silabe nu se poate cuprinde în regulă; acest lucru se învață numai din graiu viu.

*) În lipsa semnului grafic propriu pentru *ă* am adoptat forma aceasta în *luă* deși după legea fonetică incorect.

Nu așa stă însă treaba cu signalizarea duratei vocalelor la finea cuvintului — coada leului — ; pentru că durata acestora indică totodată și înțelesu cuvintului după flecsiune.

Accentu final în scriere este pentru cetitoriū aceea ce este bagheta dirigentului pentru cor, ce este cîrma pentru corabie, ce este signalu cantonierului pentru mașinistu carului de foc.

În aplicarea notelor la muzică se observă aceeaș procedură, ba acumă nu se mai mulțămesc esperți a pune lingă chee și semnu acordului, ci marchează tonu fiecărei note cu diferite semne diacritice proprii. Decî dacă aprobăm procedura aceasta la muzica inimi, de ce să nu o admitem spre binele de comun la divina muzică a minți!...

Nu este totuna a scrie: *mîna* (mîna) substantiv articulat și *mină* (verb imp. pers. 3.), *mînd* (subst. neart.) și *mîna* (aorist pers. 3. sing.) Nu este totuna a scrie: *perî* (verb imperativ a 2. pers. și substantiv plural neart. în plur.), *peri* (subst. art. plur.) și *peri* (verb aorist pers. 3. saū infn.)

Durata vocalelor finale fiind normată de înțelesu, ce reprezintă cuvintele, -- pentru priceperea momentană a graiului, ce ni se înfățișază ficsat prin semne vizibile, — trebuie signalizată, — eară unde *i* (accentuat) premerge în penultimă lui *i* saū *î* saū *e* este neîncunjurat a se accentuă și vocala aceasta, spre evitarea dubietăți și ușorința cetiri (Es. *perî* și *perî*, *dubiu* și *bidiviū*, *bucurie* și *precarie* și *nație* etc.)

Signalizarea întonări nici din partea tehnică nu ne face nici o greotatē. Din pracsă observăm, că la sfîrșitu scrieri unuī cuvînt, mîna și gîndirea poposește un moment, staționează în o mică pauză, decî fără impedecare în mișcarea mehanică, consecutivă a mîni și fără desplicarea gîndiri, instinctiv putem aplică semnu prozodic (∨ saū √).

Pentru durata periodică a vocalei ultime nu încape regulă generală. A zioe de pildă că *i* sau *u* final, fără schimbarea ulterioară a formei grafice saū tipice respective fără signalizare, în aceeaș înfățișare poate fi de durată triplă și poate servi la ficsarea a cîte trei noțiunî, este numai o încurcătură nejustificabilă.

A se orientă după diacriza celorlalte vocale din cuvînt saū a ghici înțelesu pe cale speculativă din construcție nu încape în sistemu fonetic, unic apt pentru popor, care nu-și bate capu cu deducții filologice și cu combinații gramaticale; poporu slovinește (silabizează) și va slovní în vecivecilor, și dacă îi dai o carte în mîna, pre carea el numai cu mare greū o poate descifrá, — cum poți cere, să aibă dragoste cătră carte și să se îndulcească de cuprinsu ei, cînd betu are duplu chin — cu forma și cu materia — până să ajungă a-l pricepe! E notoric, cumcă poporu cum-pără și ceteá relativ mai mult cărțile tipărite cu cirile decum se întîmplă acum cu cărțile tipărite pe podobiū fonetico-etimologice.

Nu cumva și în acest punct cauze mici să producă efecte mari! —

Astăzi în cea mai mare parte așa se practică scrierea ca și cum ortografia ar fi terenu, unde să arătăm originea noastră și să paradăm cu vaste cunoștințe limbistice.

Am instituit un nefast dualism în ortografie.

Prin aceasta însă jignim efectul binefăcătoriu al scrierii fonetice, devenim nenaturali și nelogici în întreg sistemul nostru ortografic, ear greutățile instrucției la copii și ale practicei la popor de rînd rămîn ca și la sistemul etimologic.

În asemenea condițiuni n'am dat înainte, nu ne apropiem de scopul final al graficeî, care este *simplificarea și unitatea în ortografie*.

II.

Omiterea lui *i* atonic din flecsiuni (-ii, -iî).

Doctrina despre durata periodică a vocalelor finale ne desleagă ușor problema scrierii unui singur *i* (plin) atît în pluralul masculinelor cît și în genitivu și dativu femininelor.

Esemplu practic: Cuvîntu *păr* în plural se pronunță *perî*. Așa se aude, așa e și corect să se scrie, pentrucă *î* final este de durată scurtă. Determinat prin articol, acest cuvînt adevărat, că după analiză ar fi să se scrie încă cu un *i* lîngă cel semitonic al pluralului, și în mod intuitiv, analitic pluralul articulat ni se prezintă: *perî-i* (perîi). Dintre acești doi *î* cel dintîi (I) în pronunțarea neforțată nu se aude de loc, el este *absorbit de cel următor*, fără ca prin această sincriză *i* să fie adaus ceva la durata sa, ci el rămîne un simplu *i* (plin, comun). — Decî dacă prin procedura de absoarbere lui *i* nu i s'a schimbat durata comună, atunci acesta nu mai are nevoie de vrun semn grafic cu valoare proprie, nici diacritic și nici de apostrofare, abunăoară *per'î*, spre a indică contopirea alor doi *î*, cum se obișnuieă odineoră la articularea femininelor din *mamă* — *mam'a* pentru *mamă-a*, — ci e de ajuns să aplicăm caracteru grafic, care și după teneorea tonică și după ecvivalentu durateî acopere pe deplin sunetu, adecă un simplu *i*.

În urmare *perî* articulat corect și logic trebuie scris *perî*, nu *perîi*, nici *perî* și cu atît mai puțin *perîi*.

De metodu articulării femininelor întrun simplu *a* acum nu ne mai împedecăm. Aci sîntem împăcați cu regula despre absoarberea sau contragerea duor vocale genuine și cu logica fonologieî; — dar apoi cu *i* de ce să facem excepțiune!? — După care logică ni se împune necesitatea de a aplică *ii* sau *iî*, scriind *perîi*, *moșii*, *lotrii*, *nebunii* etc. — pentru ca să se provoace doară o confuzie de noțiuni cu *perî* și *perî*, *moșî*, *lotrî*, *nebunî*?!

Cine are facultatea să combineze, cu cheltueală de timp și spărtoare de cap află uneori înțelesu din conțest, și profitu este, că s'a mîntuit o regulă de penderie școlastică. — Parcă scrisoarea ar fi avînd altă mențiune decît a ficsă grabnic cu cele mai puțin și mai simple semne

vizibile sunetele auzite în graiu viu, și a le indica în chip neîndoelnic înțelesu, fără a turmentă mințea cetitoriulu cu deducții și combinațiuni ortografico-gramaticale!

Uni scriitori mai transigenți scriu d. e. *peri* și cu toate aceste articulează: *periș*. Ce caută aci *ș* ca apendice, dacă acesta nu sporește nimic la tenoru duratei lui *i*? — Din contră scriu *a peri* (infinitiv) și *el peri* (aorist) cu toate că în aceste cazuri tonu este espres mai întins mai voluminos. Scriu *eu periș* (aorist) și pluralu de la *perie* îl scriu tot la fel *periș*, deși diferența prozodică este prea strigătoare.

Ăi dar dacă la articularea pluralulu nu puț doi *i* (i-i) atunci cum să le ști esplică copiilor articularea masculinelor în plural? — mi s'a obiecționat din parte pedagogică! — Slabă treabă ar fi de știința didactică, dacă n'ar fi în stare să pună în dirjală regula pentru analiza articulării și flexiuni, cînd avem caz analog, acceptat în gramatică și până acuma, anume în *mama* din *mamă-a*, *bucuria* din *bucurie-a* ș. a.

În consecvență logică cu principiile fonetice: *i* pronunțat întreg (de durată comună) fără întonare și fără sufulcu unu *ș* auzibil în urmă-i, provină acela ori din *ii* (articularea pluralulu) ori din *ei* (genitivu și dativu feminin) are să se scrie, după ecvivalentu seș cu un simplu *i* (întreg), -- nimic mai mult! Așă *pomi* art. *pomi*; *cărți* genitiv sing. *a cărți*; *copii* — *copii*....

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III.

Omiterea lui **I** atonic din articulare (-ul).

Din colecțiunile literaturii poporale, ce se fac la noi cu laudabil zel în toate părțile lăcuite de Români, ese mereu la iveală, că poporu nostru, — înțeleg pre cel daco-roman, — pentrucă dialectu macedo-roman se desvoaltă după altă dinamică, — a adoptat unele forme gramaticale particulare, mult puțin abătătoare dela formele uzitate de comun în limba literară.

Fenomenele sporadice, pre cari le voiți aminti mai la vale, validitîndu-se numai pe alocurea, în anumite provinții și la anumite clase de popor, nu mă preocupă, pentrucă acelea n'au ajuns încă a fi generalizate la daco-români, esistă însă în limba poporulu o formă gramaticală, carea paralel cu limba literară și îmbutu acesteia, s'a generalizat la toți Români, și aceea este articularea substantivelor și adiectivelor terminate în consonantă.

Poporu românesc, fără excepțiune, articulează în *-u* întreg, plin, cu omiterea lui *-l* final: *Omu*, *pomu*, *bunu meu părinte*, și nu *omul*, *pomul*, *bunul meu părinte*; — ear dacă totuș careva din popor în perorațiuni publice pronunță pre *l* în articulare, o face aceasta numai sub presiunea drilagiulu școlastic sau din afecțiune. Numai străini și în deosebi slavi, cînd vorbesc românește, pronunță atît la substantive și adiective cit și la nume proprii pre *-ul* întreg (Orbul, Radul, Neagul, Beul, Mișul).

Românu neaș azî pretutindenea și cu desăvîrșire a soos din uz pre *-l* în articol.

Constatarea aceasta nu se alterează prin mania unor bucovineni din clasa cultă de ași articula numele proprii în *-ul*: Lupul, Onciul, Tarangul; pentru că dinși o fac aceasta vrăjiți de sugestione ruteno-polonă, din contră poporu de rînd și acolo articulează ca cealaltă deane.

Articularea în *-ul* azi nu mai este proprie românească. Dovadă pe lîngă graiu de comun a limbi, ne este și pronunțarea numelor proprii ca: Maiorescu, Marienescu, Alecsandrescu, Brătianu, Maniu, Murgu, Rusu etc.

Românu are atita averziune de *-ul* încît la unele nume proprii, unde ar fi neomis să-l pronunță, îl eliminează și zice: *Pau* în loc de Paul, *Savu* în loc de Saul.

Unica obiecțiune se poate face, că *-l* în articol este organic și pentru aceea trebuie păstrat — și atunci cînd este pe deplin mut, cînd nu mai are dreptu existenței latente cum l'ar avea *u* final după consonantă! Acest *u* final încă-i organic, dar pentru aceea acum numai pedanteria pledează pentru scrierea lui; *u* final s'a lăpădat, unde nu are valoare tonică și numai ca sufulc se admite unde servește ca ajutoriū de vocalizare: *Omu*-lui pentru *om*-lui, *sfintu*-lui pentru *sfint*-lui, *rogu-te* pentru *rog-te*.

Ce logică ar putea justifica acum scrierea unei *consonante mute* numai pe motivu, că în declinare și formațiuni ese și el uneori la iveală și-și reocupă locu?..

Dacă-i de lipsă, să se scrie *pomul*, *copilul*, ar trebui pe motivu adus înainte să scriem și în plural *pomi-li* *copil-i-li*.

Cum s'ar potrivi, să scriem: *Copi-li-li-i pling* în *vatră* saū după uzu de azi: *copiii-i pling* . . . să scrii 4 *i* și încă doi *l* organici, pe cînd de fapt scriind românește, am isprăvit cu 2 *i* și $\frac{1}{2}$, cum vorbește toată lumea (*Copii-i*) . . .

Organic este *l* și în articularea femininelor: *mamă-la*, plural *mame-le*, dar pentru aceea nu se mai află nimenea să scrie necum să pronunțe *mamă-la*, ci după eliminarea lui *l* prin contragerea lui *ă-a* toată suflarea românească scrie și pronunță *mama*.

Obiecțiunea, că unele cuvinte terminate în mute și liquide (*l* și *r*) în casu omisiuni lui *l* nu s'ar putea articula, încă nu poate servi ca argument relevant, pentru că în graiu viu procedura este aceeaș și nu se poate zice, că în vrun caz s'ar naște dubietate.

Nici chiar apărători teoriei organice și cei ce pledează pentru *l* nu se pot ține de dogmele lor. Aceasta o probează eclatant modu de articulare generală chiar și în limba literară, cînd substantivului saū adiectivului articulat, îi succede pronumele personal scurtat (*-mî*, *-țî*, *-î*, *-ne*, *-vă*, *-le*), cînd se simplifică verbu ausiliar este, *e* în *î*, cînd cuvintu următor începe cu o vocală carea se elidează, și în cuvinte compuse.

Esemples: *Ochii-mi vede, inima-mi cere. Omu-i robu 'ndatinari. Codru-i frate cu Romanu. Crinu 'nfloreste. Cimpulung, Negru-Voda, capuntoltura.*

Cu drept vorbind nici din punct de vedere estetic n'are loc parasitu acesta de *-l* in articol; pentruca in nenumarate cazuri prin rostirea ace-luia se provoaca o adevarata *ubulare* in vorbire, care izbeste neplacut auzu, ba substitue cite odata si un inteles trivial.

„Cintecu ginteii latine“ de pilda la un loc, in originalitatea sa nu se mai cinta de nici un cor rom. A fost de ajuns sa auda o unica data versu: „Ea merge 'n . . . . .“ cingat dupa melodia italiană, . . . si imnu poetului rege, invingator la turniru din Montpellier — se da mereu uitari. —

Prin urmare — in interesu adevarului si a unitatii limbi ar fi de dorit, ca forma aceasta gramaticala sa se adopteze si in limba scrisa conform graiului viu general. —

IV.

Considerante.

Nu pot lasa neatins momentu stiintific al chestiilor sulate mai sus. Staruinta de simplificare in ale limbi se combate din unele parti cu invinuirea, ca poporu in ne stiinta sa corupe formele gramaticale in paguba unitatii limbi; — fata cu atare curent oameni de stiinta ar avea deci indatorirea sa opreasca aceasta dinamica daunoasa dupa parerea lor.

Nu m'am putut convinge despre rezonu asertiuni, cumca simplificarea unei forme oarecare paralel cu alta esistentă, sau abandonarea unei forme obsolete ca in cazul cu *-l*, — ar insemna a corupe limba.

Poporu e suveran in felu de asi exprima gandirea, el isi alege liber formele, cari ii convin lui mai bine si nu este putere omeneasca sa impedeze curentu ajuns odata la prevalenta.

Vorbind de cazul pertractat mai sus, constatam, cumca de veacuri se scrie in cartile bisericesti, se cuvinteaza de pe amvon, se cinta din strana si se invoaca de la altar: *Tatal nostru, Domnul sfint, Cerescul parinte . . .* si n'a fost chip, — *nicu chiar cuvintu lui Dumnezeu* n'a fost in stare, sa sustina la popor aceasta forma de articulare, — precum nici topica limbi bisericesti n'a putut prinde radacini in graiu de comun, — pentruca nici una nici alta nu este dupa rostu poporului.

De ce sa insistam dară in atitudinea noastra condamnabila de a ne desbina de popor sustinand obstinati o invecitură, in loc sa ne coborim la popor si impreuna cu el, sa cultivam tezauru limbi in aceeași directie si in deplina armonie!?

Pentru corectitatea gramaticala! Dar insa acest concept este prea relativ. O forma greșita, daca se generalizeaza odata, devine corecta in stiinta filologica . . .

O parte din poporu nostru incepe a simplifica respective a schimba abunaoara conjugatiunile; asa d. e. clasicu *dedi* poporu il inlocueste

mereu cu *dădui*, confundă a doua cu a treia conjugățiune, conjunctivul cu pozitivul la prima conjugăție ș. a. Se aud forme ca *tătinto* (tată-teu), *muminta*, *mînta* (mumă-ta) *frătinto*, *sorinta*; pe alocuirea *am vut fi* (am fost); *mis*, *iștî*, *îi*, *nis*, *vis*, *is* (sum, — sîm, — ești etc.)....

Literați distinși din România scriu:

Cunosc mulți liberali, în vorbe ei se 'ntrec
Dar până în sfîrșit cu oase se *inec* *Alecsandrescu.*

Celce pentru țară nu știe să moară
E ca cele paseri, ce în noapte *zboară*
E ca cele paseri, ce în noapte *zbor* (sic)
Și numai în noapte văd cu ochi lor. *Bolintinean.*

Aste cinturi, ce adine *resun* în mine

.....
Sîmți tu aceste friguri, ce nasc (!) din îndocală, — și cari *îngheț* în
mine și sînge și viață! *Bengescu-Dabija.*

-- Și crede cineva, că astfel de digresivități se pot împedeca prin doctrina școlastică? — Nicî vorbă! dar generalizate odată, — din ce motiv să nu se accepteze ca discipline gramaticale?!

— Pentru stabilitatea gramaticală!

Dar însă gramatica nu este altceva decît procesul verbal al cărturarilor, cari au să stea în permanentă anchetă asupra stării actuale a unei limbi și au să constate din timp în timp rezultatele evoluțiunii graiului, încît acesta s'a încheșat său ba la totalitatea poporului său cel puțin la majoritatea lui. Limba nu este staționară, prin urmare nici gramatica ei...

Întrebarea e, că cine este chemat, să facă constatările, despre cari este vorba. — Netăgăduit, că tot natu, care are facultatea de nemeșteșugită observațiune și este îndemnat de rivna pentru *progres*, e chemat și îndatorat să constate reformele, ce se impun în practica vieți, — și apoi — cum zice Academia franceză: „L'on ne doit point, en matière de langue, prévenir le public, *mais il convient de le suivre, en se soumettant non pas à l'usage qui commence, mais à l'usage généralement reçu*“ (Préface de 1740. — *Révue pédagogique* Nr. 7. „La simplification de l'orthographe“ Paris 1896) .. *apoi* are să vină Academia și să dea consecrațiunea autorității sale uzului general.

De aceea aș greșit pedagogii nostri, cînd au întîmpinat proiectele mele de unificare și simplificare a grafice și ortografiei noastre, înaintate acum trei ani unei corporațiuni dascălești și unei foii pedagogice, cu răspunsu evaziv, că lucru acesta nu s'ar ținea de competența lor, să-l discute, — ci că ar fi Academia să se pronunțe *intîi* asupra lui.

Orșicum, -- dar stăruința poporului de a simplifica forme în vorbire și în scriere ar trebui cît de mult prefetită și nici decum ignorată sau perhoreșcată; — pentru că — luînd vorba unui genial literat modern: *«Simplificarea lucrurilor este progresu, este filosofia veacului de acum».*

I. Trăilă.

CERCILĂ.

— Poveste. —

Spune-se că în vremile de demult, când era lumea mai altcum și oamenii încăpeau în ea și nu se mâncau pentru nimic ca în ziua de astăzi — era un om. Țst om, fiind-că nu avea muiere, iar avere ca 'n palmă, merse odată în pădure după porumbele, lemne, ori ce i-o fi trebuit lui acolo, și ce o fi avut în cap, ce nu — și-a uitat sumanul în pădure.

În altă ȓi i-se întemplă tot ăstui om de merse iarăși în pădure. Umblând el tot cam în același loc, ca 'n ȓiua de mai nainte — că pe semne, numai acolo găsia ce găsia — iată dădu cu ochii de suman! Atunci ce-i veni în minte și cum se socotî el? Haid' că pe el nu-l vede nime și pe el nu-l aude nime, ȓeu! a pune mâna pe suman, că-i păcat să-l lese singur în pădure! Cum gândi așa făcu. Iși svêrli degetele în baier și ia-te băiete, tot într'un suflet, până acasă!

Din a doua ȓi înainte și începu a se lăuda cătră unul, cătră altul până ce umplu tot satul, că el scie fura și că-i tâlhar mare. Ci atâta nu era destul, că pe unde apucase el mergea tot înainte și pe urmă așa îndrăznia de ȓicea în gura mare: „Mă, eu pot fura și pe împêratul, dacă vreu!“ Și veȓi d-ta cum e vorba, când o scoȓi din gură.

Din sat ajunsse vestea până la împêratul, care domnia în țeara și în vremea aceea. Țst împêrat l-a chemat pe Cercilă la curte și l-a întrebat:

— Mă Cercilă, ce te-ai lăudat?

— Nimica, Măria ta, că alȓii m'au lăudat — respunse Cercilă.

— Alȓii — nealȓii, nu-mi pasă. Trebuie să faci ce-ai ȓis... Și iacă mai ântâiu îi avè să-mi furi hărmăsariul din grajd. Și hărmăsariul o să-'l furi nu în vreme mai îndelungată, ci până mâne dimineață. De li fura — al têu să fie, de nu — amar de tine! că o să pățesci cu mine, ce n'ai pățit încă cu nime.

— Bine, ȓise bietul om de frică ca de voe bună; dar în gând altcum ȓicea: „N'am putut tăcé, în amarul meu, să nu mă fi fălit? Amu iacă-s dus!“

Și eși afară luând-o cât în sus, cât în jos și frământându-și mintea cum s'o scoată la capêt? Vêȓu, că de băgat s'a băgat frumos. Ce-i drept, nu era cal de ăla, care să mănçe jeratic și să te topească numai c'o suflare pe nări, dar era frumos de minune și era păzit de trei bărbați: unu-l ținea de frâu, altu-l ținea de coadă, iar celalalt era călare, de nu se putea apropia nici mama dracului de el. S'a socotit cât s'a socotit, mai pe urmă s'a hotărit el și a făcut așa: a șters cu cinci degete și o fugă bună nisce bani dela un bogat, cu ăști bani și-a cumpêrat vinars și vin vechiu și anume atâtea cupe, câte i-au ajuns banii, și de cu sară le-a dus în grajd și s'a sloboȓit la vorbe cu păzitorii hărmăsariului. Povestitu-le-a el câte alea toate, că deși era sărac dar la vorbă era bogat,

și așa, din vorbă în vorbă, i-a adus până acolo de i-a încălzit, dar bine i-a încălzit. Pe urmă i-a îmbiat și cu ceva umezeală: mai câte c'un păhăruț de vin, ca să le fie voia deplin, mai câte cu un păhăruț de vinars, să-l dea pe din jos de nas. Ci păzitorii, care cum îl trăgea, fum pe nas îi eșia, mătani țigănesci făcea și indrușta tot șapte în loc de una. Iar fiind vinarsu tare, în somn greu s'au cufundat, de, de, nu s'ar fi sculat, cu tunul la ureche să le fi dat.

Vedându-i așa de veseli, și Cercilă 'și făcu lucrul: pe unu-l puse pe un gard, se înțelege tot călare, să nu-i fie supărare, celuilalt îi puse un fuior să-i fie molcuț la mână, iar celui de-al treilea, care ținea frâul, îi îndesă o funie, să aibă și el ce ține, iar el însuși se socoti așa de bine de se șterse cu hărmăsariul.

Se mira împăratul când vedu isprava asta. Toate ca toate, dar la așa ceva nu se aștepta. Să le ducă hărmăsariul de sub vârful nasului, ba să și ridă așa de amarnic de păzitorii tustrei!? — „Da, că asta n'a fost grea, dar eu să-i dau alta, să nu dică nici mâc! la ea.“ Așa dicea el în sine și trimise la Cercilă să vie de nou la curte.

— Mă, ți se dă când veni, hărmăsariul l-ai furat, ba l-ai furat și l-ai dus. Nu-ți dic nimic — fie al tău, dar totuși trebuie să-mi faci un lucru adevărat, să plătească un hărmăsariu. Iacă la noapte ai să furi inelul de cununie din degetul muierei mele. Dar ai grije și te poartă, că de te zăresc la fereastră, sau ori unde, nu-ți fac nimica alta fără de-a dreptul te împușc.

Cercilă s'a învoit și avea mai mult curagiu ca în ziua de mai înainte, una: că scia treburile la curte, alta: că avea ce-i trebuie. Deci s'a pus la lucru vesel și de cu ziua a luat un om spânzurat de pe furci. Când a venit vremea aceea, de s'a întunecat, el l'a pus pe spânzuratul acela în fereasta chiliei, unde dormia împăratul cu împărăteasa și s'a dat într'un colț, începând să se desbrace... Împăratul ce-a făcut? Zărind omul la fereastă și socotind că-i Cercila, de nimic nu s'a apucat, fără de pușcă și i-a dat foc! Și iacă așa s'a nimerit, ce rar s'a mai întâmplat și auzit, că un om să moară de 2 ori.

Dar împăratul, că-i împărat, și tot cu frică i-a venit să lese mortul la fereastă până dimineața. A eșit afară să-l îngroape. Ci până s'a mocoșit pe întunec și nedatat, Cercilă s'a furișat din colț în chilia împărătesei și schimbându-și glasul începu cătră ea: „Cănele de hoț! Nu i-am spus eu de cu vreme să-și aibă grije de cap? Dacă nu i-a plăcut — a vedea și a mai fura din ceea lume, că la mine și-a lăsat urma!“ Și atunci împărăteasa — ca femeile — așa-l plăcu și așa-și muia inima, de la suflet l'ar fi pus, să-l fi putut, și socoti că pe lume nu mai este bărbat așa curagios. Și de dragostea cea mare începu al săruta și-și scoate inelul din deget și i l-a dat lui, socotind că nu mai este nici o primejdie.

Atâta-i trebuia lui Cercilă și mai multe nu doria. Pe loc s'a furișat afară și s'a dus cu sănătate și scumpetea de inel — lăsând pe împărat scriburind de frig și căznindu-se cu mortul.

S'a căznit, cât s'a căznit, dela o vreme l'a îngropat și după vremea aceea s'a dus înlăuntru și ce se socoti? că ceru inelu dela femea.

— Ce inel? — dișe împărăteasa. Nu ți-l'am dat?

— L'ai dat tu cuiva, dar mie nu — dișe împăratul.

— Cum se poate?

— D'apoi tu cum l'ai dat?

Pe urmă cunoscură că la amândoi le-a tras Cercilă câte-o feștanie și de aci încolo de abia aștepta împăratul să se facă diună să dea față cu Cercilă.

— Măi Cercilă — dișe atunci — tu mi-ai furat și inelu.

— Ba și împărăteasa ți-am pupat'o.

— Nu cred.

— Ba așa.

Și tare l'a lăudat, că până atunci nici de veste nu le aușise la hoți, la tâlhari și la atâți taie punga. Iar Cercilă s'a îmbogățit cu vremea, veđi bine, din meșteșugul furatului, și pe copii, pe toți de-a rëndul, i-a învățat ăst bun meșteșug. Și au avut mulți băieți că și astăzi auđim de ei!

(Auđită în *Bistrița* prin 1895 dela *Ion Feldrihan*.)

Brașov, 10 Ianuarie n. 1898. *G. Todică.*

BROTACUL ÎN CREDINȚA POPORULUI.

Cunoscūții folkloriști, domnii Liuba și Iana din Maidan, au pus ia dispozițiunea „Enciclopediei române“ un material foarte bogat și interesant din credințele poporului. Este de regretat, că spațiul îngust al „Enciclopediei“ permite publicarea numai a unei părți neînsemnate a acestui material, din care cauză vom aduce din timp în timp în „Transilvania“ acele articole, cari nu încap în „Enciclopedie“, dar sunt de natură a interesa cercuri mai largi. Începem ađi cu *Brotacul*, numit de popor și buratec, broatăc, brotăcel, răcânel, răcățel, potracăr, etc., despre care domnii Liuba-Iana comunică următoarele:

Poporul crede, că primăvara când se aude broatăcul cântând, s'a desprimăvêrit și nu va mai ninge nici îngheța.

Când il aude poporul primăvara primadată cântând, se rostogolește pe spate dișcând: „durerile mele (reumatismul meu) pre șălele tale“, și făcând așa, crede că anul acela nu va mai avé „dureri“ de spate.

Dacă ajunge urinul unui broatăc sau al unei broasce riiioase (puturoase) pe mâna cuiva, acela se umple de negei.

Între copii nu e bine a se pomeni pe nume broasca sau broatăcul, ci în locul acestor nume să dișe „pogănie de apă“ în credința, că

vorbind între copii de broască sau broatăc, vor căpăta pogănia în gură.

„Pogăniu“ e o boală de limbă. Anume sub limbă se face o inflătură ca o broască. De aceasta nu se poate nime vindeca, până nu se spintecă pânțele unei broasce sau broatăc de vie, punându-se cu partea spintecată sub barbă (la bărbie, cerbice), unde legându-se se lasă acolo până s'a uscat.

Cu oasele din spinarea broatăcului se face de dragoste. Se pune un broatăc într'un furnicar, unde după un timp au ramas numai oasele broatăcului. În spinarea acestuia este un os în forma unui cârlig, și altul în forma crucii. Trăgând o fată cu acest cârlig pe un june, de care i drag, acela „nebunesce după ea“. Iar având o rivală, pe carea ar voi să o urască ibovnicul ei, o atinge cu crucea și atunci e urită de toată lumea.

Tot despre broțac „Enciclopedia română“ publică din peana unui alt colaborator, profesor universitar în Bucuresci, următoarele credințe populare:

„La țară Români cred că cine sărută un Brotac de trei ori pe pânțele, nu se mai îmbolnăvesce de friguri, iar femeilor, cari nu au copii, le dau să bea ud (urină) de Broatăc, poporul mai crede că Broatăcul, are influință asupra ploilor, fiind-că răcănesce când e vremea a ploaie, de aceea îl prind, îi leagă gura cu un fir de mătasă și nu o desleagă decât atunci când vor ei ca să ploaie“.

Concertul broascelor.

Broasca: Murritto tată-to?

Joarca: Morrt, mort, morrrt.

Puichița: Dar pusuiăț ceva de pomană? (iute)

Cuchița: Pus, pus, pus!

Cioasca: (iute) Dar ce i-ați pus de pomană?

Brosconiul: Currechi-chi-chi!

Broatăcul: Currrrrr... nu poate exprima și pe chi, d'aceea îi ajută:

Broasca rîioasă: Hi, chi, cîr, hi, chi de pîrrrrrăe!

Golobreții: Stau cu gurile căscate ori capetele rădicate, așteptând să-i cheme la pomană.

SCIINȚĂ, LITERATURĂ ȘI ARTĂ.

Domnul Dr. Urban Jarnik, profesor universitar în Praga și membru onorar al Asociațiunii, recercat a scrie articolul despre Boemia, despre limba și literatura cehă pentru „Enciclopedia Română“, a adresat Direcțiunii acestei publicațiuni o scrisoare în limba română, pe care o reproducem textual, creștând că va fi cetită cu plăcere și în cercuri mai largi ca una, ce ne arată interesul viu ce se desvoaltă în timpul mai nou între savanții străini față de limba română.

Iată scrisoarea :

„*Prea stimată Doamnă!*

„Cel dintâiu gând al meu, când am primit invitarea D-tale, a fost să-ți trimit toate îndărăt cu observarea, că nu se poate: de o parte terminul ficsat este prea scurt și apoi lucrul a venit tocmai în ajunul începutului anului școlar, unde totdeauna am puțină vreme la dispoziție. De altă parte mi venea greu să refuz, fiind-că mi se părea o datorie patriotică. Din incurcătura aceasta am scăpat, oferind băiatului meu celui mai mare, pe care îl chiamă Hertvik Otto, să facă el treaba. După-ce s'a declarat gata, știeam că lucru se va face și mai bine. Cu toate că băiatul meu numai de un an stă la Viena, unde se îndeletnicește cu studiul filologiei romane, este așa de matur din toate punctele de vedere, încât și profesorii sei dela Universitate Mussafia și Meyer-Lubke sînt uimiți de talentele lui cele mari și de sporul ce-l face în studii și i-au și dat niște testimonii din cele mai măgulitoare. S'a hotărît a-și alege *ca specialitate limba română*, și cum-că o și știe binișor, se vede chiar din rîndurile ce le-am primit ieri dela el în afacerea aceasta. (Din această scrisoare reproducem următorul pasagiu: „În sfîrșit am terminat schița istoriei poporului ceh; rog pre tată să scuse, dacă n'o am trimis mai nainte, nu-i lucru lesne a scrie istoria noastră cât se poate de scurt.“) El nu-mi scrie altfel decât românește și așa-i scriu și eu. Fiind-că la Universitate nu este acuma prilej a asculta un curs român, se duce de doue ori pe săptămână la Academia limbelor orientale, unde face cursuri de limba română domnul Dan.

Articolul însuși este scris de băiatul meu boemește, pe când eu l'am tradus românește și-l trimit. Mărturisesc, că nu prea mi place *traducerea*: am și acum vreme puțină la dispoziție, așa încât n'am putut să scriu mai nainte conceptul și apoi să-l corectez și transcriu, ci am scris îndată așa cum trimit, schimbând sau adaugând pe urmă ici colo câte ceva. Din contra articolul băiatului meu mi se pare foarte bine făcut, nu doară fiind-că provine dela el, ci fiind-că a știut ca în puține cuvinte să zică tot ce e esențial. Citindu-l cineva, își face despre istoria literatură și limba cehă o idee lămurită și aș dori în interesul cauzei, ca să poată să fie tipărit întreg . . . . .“

Biografia lui Iancu, de I. St. Șuluțiu, donată de autor Asociațiunii, a deșteptat un interes atât de viu în publicul cetitor român, încât până astăzi s'au vîndut deja mai multe sute exemplare. Mai mulți membri distinși ai Asociațiunii (între cari Dnii Barbolovici din Șimleu, Dr. Nedelcu din Oravița, A. Danciu din Abrud, Rub. Patîța din A.-Iulia, și alții) au cerut de curînd comitetului un număr mai mare de broșuri și s'au îngrijit personal pentru răspîndirea lor. Prin aceasta procedere se înaintează doue scopuri nobile: se promovează interesele unicei noastre societăți culturale și se răspîndesc iubirea de neam; căci această scriere mai pe sus de toate iubire de neam stârnesce în inimile cetitorilor săi,

dar mai respândesce și reîmprospetează și memoria unui bărbat, care și-a jertfit totul, averea spirituală și cea materială, pe altarul națiunii. Venitul, după cum se scie, întră la „fondul Avram Iancu“.

Raportul general al comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din cottul Sibiului“ pe anul 1896, oferă un frumos tablou despre mănoasa activitate a acestei societăți. In anul amintit reuniunea a ținut 5 întruniri agricole în comunele Cornățel, Porcesci, Mohu, Gușterița și Vestem, a aranjat o expoziție de vite în Fofeldea, a demonstrat practic altoirea de pomi în Roșia-săsească și în Seliște; în această din urmă comună a asistat la altoire întreagă tinerimea școlară din Seliște și numeroși preoți, învățători și țărani din împrejurime. Ori unde s'a arătat comitetul reuniunii, pretutindenea a îndemnat poporațiunea, ca să întemeieze tovărășii agricole, însoțiri de credit după sistemul Raiffeisen și a ținut prelegeri despre cultura vitelor, galițelor, despre trifoiu și altele. In 1896 numărul membrilor reuniunii a fost: 1 membru fondator, 1 onorar, 12 pe vieață, 439 ordinari, 49 ajutători; un numer respectabil, care dovedesce totodată, că poporațiunea acestui comitat înțelege marea însemnătate a reuniunilor agricole. (b.)

DIN DESPĂRȚEMINTE.

Cu scopul de a ține în evidență și de a controla activitatea despărțemintelor, comitetul central a luat în regulamentul afacerilor interne pentru despărțemintele Asociațiunii următoarele dispozițiuni:

„*Președintele*, care este *directorul* despărțemântului, înaintează la comitetul central în luna lui Ianuarie a fiecărui an un raport detaiat despre întreaga activitate a despărțemântului din anul premergător.

„Acest raport, care — cel puțin în extras — se va publica și în foaia Asociațiunii, are să cuprindă:

a) în general tot ce a făcut despărțemântul pentru înaintarea scopurilor Asociațiunii și eventualele pedeci ale funcționării sale regulate;

β) un scurt raport despre adunările cercuale și ședințele comitetului cercual, cu amintirea locului unde, și timpului când s'au ținut, a obiectelor principale ce au deliberat, a disertațiunilor cetite, a expozițiunilor sau altor asemenea întreprinderi aranjate și a premiilor și publicațiunilor împărțite;

γ) starea membrilor, încassările făcute și erogațiunile efectuite; în fine

δ) numărul și modul de funcționare al agenturilor și bibliotecelor din despărțemânt.“

Conform dispozițiunilor amintite s'au primit rapoarte dela directorii următoarelor despărțeminte: Sibiiu, Sebeș, Alba-Iulie, Abrud și Sânt-Mărtin, a căror activitate o schițăm în următoarele:

Desp. Sibiiu, a ținut 7 ședințe și adunarea generală în comuna *Vestem*. Numărul membrilor s'a înmulțit cu 15 ordinari și 21 ajutători,

astfel că în acest desp. sunt de prezent: 7 membri fondatori, 19 pe viață, 50 ordinari și 27 ajutători. S'au făcut pașii de lipsă pentru înființarea de agenturi în Sibiiu și Sadu; agentura din Bungard funcționează în mod regulat. S'au votat 50 coroane spre a se cumpăra cărți școlare, cari să se distribue elevilor diligenți, dar săraci din școalele de pe teritoriul desp. Se pune mai departe în vedere, că pe baza statutelor și nouelor regulamente se va procedea tot mai stăruitor, dezvoltând activitate — precum se speră — tot mai rodnică.

Desp. Sebeșului săsesc — țice directorul — „a făcut tot cât i-a fost posibil pentru promovarea scopului măreț al Asociațiunii“. Spre scopul acesta a ținut 4 ședințe și adunarea generală — toate în Sebeșul săs. S'au votat 20 fl. la an pentru înființarea de biblioteci populare și 4 stipendii de câte 10 fl. pentru învățaceii dela meserii și negoț. Membrul Samoil Roșu a cetit în adunarea gener. o disertațiune: „despre însemnătatea Asociațiunii și datorințele Românilor față de ea.“ S'a împărțit gratuit între popor „Higiena copilului până la 7 ani“. Membri fondatori sunt 2, pe viață 4, ordinari 20 și ajutători 19. Agenturi comunale și biblioteci populare nu s'au înființat — dar se va lucra pe viitor și în aceste direcțiuni.

Desp. Albei Iulie, care numără 1 membru fondator, 4 pe viață și 17 ordinari, s'a provăzut cu protocoalele necesare. Constituirea comitetului nu s'a putut efectui din cauza, că membrii — convocați în trei rânduri — nu s'au prezentat la ședință. Noul director promite însă pe viitor pășire energică, ca afacerile acestui desp. să progreseze.

Desp. Abrudului, cu 2 membri fondatori, 23 pe viață și 35 ordinari, — între altele — a administrat reuninei femeilor române din Abrud și jur 33 fl. 57 cr., iar oficiilor protopopesici din Câmpeni, Ofenbaia, Abrud și Zlagna câte 8 fl. 39 cr. pentru cumpărare de cărți școlare pe sama școlarilor săraci din școalele populare de pe teritoriul despărțământului. Acest desp. și-a ținut adunarea generală la 22 August în Câmpeni, unde Dnul Bordia a cetit o disertație despre „Efectul alcoolului asupra organismului, în special asupra centrului nervos“; a dezvoltat apoi un foarte laudabil zěl întru răspândirea prețioasei broșuri „Biografia lui Avram Iancu“ de Ios. St. Șuluțiu.

Desp. D. Sântmărtinului, cu un membru pe viață, și 9 ordinari — conform mărturisirei directorului — nu și-a putut îndestulitor împlini misiunea sa din cauza pedecilor repețite puse de pretorele, care a cerut statutele, pe a căror basă se țin ședințele comitetului. Totuși s'au ținut 2 ședințe de comitet, nu însă și adunare generală, din cauza circumstanțelor materiale de tot nefavorabile ale aceluși ținut în anul trecut.

Atât în acest desp. cât și în al Albei-Iulie și al Abrudului agenturi și biblioteci nu s'au înființat. Mai departe directorul e de credința, ca intrând în vigoare statutele și regulamentul cel nou pe viitor despărțământul acesta își va pute împlini misiunea sa cu mai mare succes.

TRANSILVANIA

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 14—1898.

PROCES VERBAL

al ședinței comitetului „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ținute în Sibiiu la 3 Ianuarie 1898.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, v.-preș. Asociațiunii.

Membri prezenți: Z. Boiu, P. Cosma, Ioan Crețu, Dr. C. Diaconovich, I. Papiu, L. Simonescu, Iosif St. Șuluțiu, O. Tilea.

Secretar: Dr. I. Beu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1.

Pentru *verificarea* procesului verbal al ședinței de ași

Se designează domnii: P. Cosma, Dr. C. Diaconovich și I. Papiu.

2. (1—1898).

Biroul „Asociațiunii“ prezintă actul despre *introducerea nouilor funcționari*, întemplată la 1 Ianuarie 1898.

Se ia spre scire.

3. (693—1897).

Ilie Ganea, stud. de medicină în Viena, cere cu data 7 Decembrie 1897 un ajutor, ca să poată solvi taxa de 60 fl. pentru depunerea rigo-sului prim.

Cererii nu se poate satisface din lipsa de mij-loace cu această menire.

4. (699—1897).

Vasile Lateș, calfă de măsurari în Reghin, cere cu data 10 Decembrie 1897, un ajutor.

Cererii nu se poate satisface, nefiind ajutoare vacante.

5. (702—1897).

Comisia, exmisă sub Nr. 454—1896, pentru examinarea manuscrisului: „*Carte de cetire și învățatură pentru școlile învățăceilor industriali*“, de Dumitru Lăpădat și Iuliu Crișan, învățători în Săliște, înaintează raportul său cu data 11 Decembre 1897.

Raportul constată necesitatea unei temeinice prelucrări a părților II, III și IV din manual.

Îvindu-se necesitatea unei transformări radicale a unor părți din manuscris și nedispunând comitetul de suma necesară pentru ajutorarea astorfel de cărți, cererii autorilor nu se poate satisface. Dar referada comisiunii censurătoare se transpune la comisiunea literară, ca eventual să se poată lua dispoziție pentru escrierea unui concurs în această materie.

6. (703—1897).

Dl Ioan Butean, dir. gimn. în Beiuș, din incidentul repozării soției sale, cere cu data 16 Decembre 1897 să fie dispensat de autorizarea primită la 28 Octobree 1897 sub Nr. 600 pentru *organizarea și constituirea despărțământului Beiuș* și pentru conducerea lucrărilor de pregătire pentru adunarea generală a „Asociațiunii“ din 1898 și propune a se autoriza în acel scop dl Paul Pop, avocat în Beiuș.

Se ia act cu regret de renunțarea dlui I. Butean și, conform propunerii, se autorizează în scopul indicat dl Paul Pop, avocat în Beiuș.

7. (705—1897).

Tipografia archidieceșană din Sibiu cere cu data 20 Decembre 1897 achitarea *contului* de 25 fl. 10 cr. pentru stampila și sigilul nou al „Asociațiunii“ și 10,000 vignete.

Se asemnează la cassă.

8. (709—1897).

Direcțiunea despărțământului XIV. (Cluj), cu provocare la recercarea comitetului central din 9 Decembre 1897 Nr. 691, arată, că numitul despărțământ nu administrează nici o *fundațiune*. Sunt însă câteva pretențiuni intabulate pe numele despărțământului de pe timpul, când erau sub administrarea sa fundațiunile „N. Tămaș“ și „Dr. Ramonțiai“, cari dela 1888 însă au trecut în administrarea comitetului fondului școlii de fete; de atunci despărțământul nu are nici o ingerință în administrarea lor.

Pentru mai de aproape încredințare înaintează rațiociniul fondului „Tămașian“ pe 1896, care e aproape de 10,000 fl.

De oare-ce administrarea fondurilor nu s'a putut primi nici preda fără autorisarea comitetului central, se reacearcă direcțiunea despărțământului, ca să înainteze actele fundamentale și actele de transpunere la comitetul școalei de fetețe.

9. (715—1897).

Direcțiunea institutului de credit și economii „Albina“ comunică cu data 27 Decembre 1897, că în *locul unei cununi pe sieriul decedatului* membru al comitetului Dr. *Aurel Brote* a votat pentru fondul „George Barițiu“ 25 fl., la care sumă a adaus încă 2 fl. primiți tot din acel incident dela dl Ioan Lințu din Caransebeș. Suma de 27 fl. s'a întrodus în libelul de depunere al „Asociațiunii“.

Spre scire și asemnare la cassă.

10. (722—1897).

Direcțiunea despărțământului XXXII. (Dicio-Sân-Mărtin) înaintează cu data 28 Decembre 1897 *protocolul ședinței comitetului cercual* din 26 Decembre 1897 și o propunere cu privire la noua arondare a despărțământului.

Din protocol se constată, că s'a luat spre scire hârtia comitetului central dela 2 Decembre 1897 Nr. 459, priu care direcțiunea despărțământului a fost recercată, ca să înainteze la cassa centrală suma de 215 fl. 15 cr. după detragerea speselor budgetare. Se observă însă cu provocare la rațiociniul cassei despărțământului dela 18 Iulie 1896, că nu s'a reținut 215 fl. 35 cr. ci numai 181 fl. 43 cr., din care sumă sunt încă a se detrage următoarele spese:

a) spese de birou pe 1896	fl. 4.—
b) doue premii pentru învățători à 10 fl.	„ 20.—
c) douș premii pentru țerance române (7 fl. 50 cr. și 5 fl.) „	12.50
d) pentru „Abecedare“ pe sama școlarilor săraci	„ 10.—
e) pentru 50 exemplare „Higiena copilului“ și 10 exemplare „Povești din popor“	„ 15.50
f) pentru „Enciclopedia română“ (2 vol.)	„ 15.—
	<hr/>
	total fl. 75.—

După detragerea acestor spese din suma de 181 fl. 43 cr. rezultă că s'a reținut la cassa despărțământului 106 fl. 43 cr. peste budget, care sumă comitetul cercual din diferite motive locale cere, să se lase pentru trebuințele culturale ale despărțământului.

Protocolul ședinței se ia spre scire. Dar cu provocare la §. 40 din statute direcțiunea despărțământului se reacearcă, ca suma de 106 fl. 43 cr., reținută

la cassa despărțământului peste budget, să o înainteze la cassa centrală.

Propunerea referitoare la arondarea despărțământului se ține în evidență până la arondarea despărțământurilor pe întregul teritoriu al „Asociațiunii“.

11. (724—1897).

Primarul orașului Sibiu cu data 19 Decembre 1897 Nr. pres. 26 cere informațiuni despre stipendiile sau ajutoarele, ce se dau meseriașilor români dela societatea „Transilvania“ din Bucuresci prin mijlocirea „Asociațiunii“, precum și despre suma, ce se solvesce în acel scop.

Se satisface, anume să se arete, că „Asociațiunea“ începând dela 1878 an de an împarte 400 fl. ca ajutor (à 25 fl.) anual învățăceilor meseriași români de pe teritoriul său și aceasta s'a făcut totdeauna pe baza concurselor publice, fără cea mai mică ingerință din partea societății „Transilvania“, care din marinimie a pus acea donațiune la dispozițiunea Asociațiunii.

12. (8—1898).

Se presintă actul, dto 3 Ianuarie 1898, despre *scontrarea cassei* „Asociațiunii“, îndeplinită în aceeași zi de vice-președintele Dr. Ilarion Pușcariu și membrul comitetului On. Tilea. Se constată, că starea cassei e în deplină consonanță cu cărțile, de asemenea efectele fondurilor „Asociațiunii“ consună cu scontrul efectelor.

Spre scire.

13. (2—1898).

Oficiul de cassă presintă cu data 31 Decembre 1897 rațiociniul despre *ajutoarele menite pentru învățăceii meseriași* pe anul 1897,

Se aprobă.

14. (714—1897).

Dl Dr. Ilarion Pușcariu, vice-președintele „Asociațiunii“, transpune publicațiunea ilustrată „*Columna Traiana*“ de Pietro Santi Bartoli (cu 119 tablouri, ce represintă reliefulurile columnei lui Traian din Roma) și raportează, că a primit această carte pentru biblioteca „Asociațiunii“ dela ciobanul *G. Cârțan*, cărui i-a fost predată de fabricantul *Leandro Donola* din Bucuresci „în folosul coloniilor romane din Transilvania“

Publicațiunea „*Columna Traiana*“ se încorporează bibliotecii „Asociațiunii“. Lui *G. Cârțan* și dlui

L. Donola se va mulțămii în scris pentru donațiunea făcută.

15. (712—1897).

Învățătorii dela școala civilă de fete: Dr. V. Bologa, I. Popovici și Eugenia Moga cer votarea unui *adaus de scumpete*.

Se predă cassarului spre opinie.

16. (713—1897).

Ven. *consistoriu gr. or. archidieceșan* răspunde la scrisoarea presidiului „Asociațiunii“ din 4 Decembre 1897 Nr. 678, prin care s'a cerut *instituirea unui catechet-preot* la școala civilă de fete, și anunță, că de oare-ce catechetul actual s'a rentors din concediul avut din cauză de boală, consistoriul nu a aflat a lua alte măsuri pentru catechisarea elevelor gr. or.

Se autorisează biroul a recerca din nou Ven. consistoriu să binevoiască a denumi catechet la școala civilă de fete pe un preot, care de o parte să poată îndeplinii toate funcțiunile spirituale și exercițiile religioase cu elevele, atât de importante pentru creșterea fetițelor, iar de altă parte să poată ține oarele de religione în timpul reclamat de planul oarelor.

17. (721—1897).

Advocatul Dr. *Alexa Larionessi* raportează, că afacerea *lăsământului Sever Orban* încă nu s'a finalizat.

Spre scire.

18. (723—1897).

Direcțiunea despărțământului XI. (Blaj) înaintează prin hârtia pres. la 31 Decembre 1897

1. *Protocolul ședinței comitetului cercual* din 21 August 1897, din care se vede, că comitetul cercual s'a constituit alegându-se: secretar A. C. Domșa, cassar I. Br. Hodoș și controlor I. F. Negruțiu;

2. *protocolul ședinței comitetului cercual* din 26 Decembre 1897, din care se vede, că

a) s'a înființat o nouă agentură în comuna *Lunca*;

b) s'a decis procurarea „Foaiei poporului“ pentru bibliotecile populare;

c) cu provocare la cercularul comitetului central Nr. 599—1897 și la §. 43 din statute se declară membri ai comitetului cercual dnii: Ioan German, președinte, Dr. Augustin Bunea, vice-președinte, Vasile Oltean, Dr. Victor Szamigelszki și Alexiu Viciu membri în comitet; iar

oficiali se aleg: controlor I. F. Negruțiu, cassar Iuniu Br. Hodoș și notar A. C. Domșa.

P. 1. se ia spre scire cu aprobare.

P. 2. a) și b) de asemenea se aprobă; dar prioritar la p. 2. c) se înștiințează direcțiunea despărțământului, că conform §-ului 43 din statute comitetul cercual se alege în adunarea generală a despărțământului; deci având comitetul cercual, ales în adunarea generală dela 8 August 1897 și aprobat de către comitetul central prin concludul Nr. 226—1897, să funcționeze până la proxima adunare generală a despărțământului, constituirea din chestiune a fost superfluă.

19. (10—1898).

Secretarul I. propune, ca cu începerea dela 1 Ianuarie 1898 *prețul de prenumerațiune* al revistei „*Transilvania*“, care se publică în extensiune din an în an mai mare, să se stabilească în suma de 5 fl. pe an.

Propunerea se primesce.

D. u. s.

I. St. Șuluțiu m. p.,

Dr. Ilie Beu m. p.,
secretar II.

S'a verificat. Sibiiu în 7 Ianuarie n. 1898.

I. Papiu m. p.

P. Cosma m. p.

Dr. C. Diaconovich m. p.

Nr. 116—1898.

PROCES VERBAL

din ședința comitetului „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ținută în Sibiiu la 3 Februarie 1898.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, v.-preș. Asociațiunii.

Membrii prezenți: P. Cosma, I. Crețu, Dr. C. Diaconovich, I. Papiu, Ios. St. Șuluțiu, On. Tilea, Leontin Simonescu, N. Togan.

Notar: Dr. I. Beu.

20.

Pentru *verificarea* procesului verbal al ședinței de adi.

Se designează domnii: I. St. Șuluțiu, Leontin Simonescu și On. Tilea.

21. (617—1897).

Ioan Pop-Reteganul înaintează cu scrisoarea sa din 1 Novembre 1897 un volum de *poesii populare* și cere, că atât acesta cât și alte două volume de povești din popor, ce le va trimite ulterior, să se publice pe spesele Asociațiunii, iar lui să i-se voteze o remunerațiune.

Considerând, că fondurile, ce stau la dispoziția Asociațiunii pentru publicațiuni literare, sunt foarte modeste;

considerând, că Acociațiunea înainte cu 2 ani a publicat o colecțiune de povești populare a domnului Reteganul, care a costat în total fl. 855.80 și până astăzi în cea mai mare parte a rămas nevândută;

considerând mai departe, că în posesiunea Asociațiunii se află încă o colecțiune folkloristică premiată, însă deocamdată din lipsa de mijloace nepublicată, care prin urmare ar trebui preferită colecțiilor dlui Pop-Reteganul;

considerând în fine, că literatura poporală, după cum dovedește raportul literar din anii din urmă, arată o producțiune relativ multămitoare, și că în sensul concluserilor adunărilor generale din Lugos și Mediaș Acociațiunea are să sprijinească în primul rând opere de agronomie, de istorie națională și de materii înrudite, — comitetul central regretă a nu pute reflecta de astădată la ofertul dlui Pop-Reteganul, îl invită însă a publica părțile mai interesante și valoroase ale colecțiunii sale în organul Asociațiunii.

22. (637—1897).

Oficiul de editură al Academiei magh. din Budapesta recomandă procurarea publicațiunii „*Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*“ de Dr. Des. Csánki, 3 vol. à fl. 6.--. Considerând că această scriere formează o parte întregitoare a operei „*Hunyadiak kora*“ de Jos. Teleki și că tratează o materie de interes deosebit pentru publicul român,

Se va procura pentru biblioteca Asociațiunii în contul dotațiunii stabilite în budget.

23. (598—1897).

În urma însărcinării primite cu concludul Nr. 193 din 28 Octobrie 1897 în cauza distribuirii sumei de Lei 300.— din „*Fondul Ioan Scortan*“ secretarul I. propune, iar comitetul decide:

Se vor cumpăra cărți religioase autorizate în preț de Lei 300.— și anume jumătate dela librăria arhidieceesană din Sibiiu, iar jumătate dela librăria seminarială din Blaj, și se vor distribui gratuit la școlari români cu ocasiunea adunării generale din Beiuș.

24. (712—1897).

Profesorii dela școala civilă de fete: Dr. Vasile Bologa, Ioan Popovici și Eugenia Moga cer votarea unui *adaus de scumpete*.

Fiind mijloacele finanțiare ale Asociațiunii exhauriate, cererii nu se poate satisface.

25. (77—1898).

Direcțiunea institutului de credit „Albina“ în Sibiiu cu 1 Februarie a. c. răspunde la scrisoarea comitetului central Nr. 633 din 4 Novembre 1897 și cere să se stabilească suma, ce este a se realiza din *loteria de bani* pentru ridicarea Casei naționale și a internatului de băieți, ca apoi direcțiunea „Albinei“ să poată decide în merit asupra cererii comitetului central: de a se însărcina cu arangiarea loteriei de sub întrebare.

Se predă comisiunii instituite cu concludul Nr. 32 din 4 Februarie 1897.

26.

Au încurs la *fondul „George Barițiu“*:

- a) dela comitetul Asociațiunii în locul unei cununi pe sicriul fericitului Dr. Aurel Brote, fl. 15.— (Nr. 7—1898);
- b) dela Onoriu Tilea 5 fl., Dr. Octavian Russu fl. 2.50 și Dr. I. Beu fl. 2.50, drept rescumpărare pentru gratulațiile de anul nou. (Nri 26, 27 și 33—1898).

Spre scire.

27. (11—1898).

Direcțiunea școalei civile de fete înaintează sub Nr. 206—1897 următoarele *cereri pentru dispensare dela plățirea didactrului* pe anul școlar 1897—98:

- a) Leontina Beșa, elevă în cursul compl.;
- b) Veturia Coman, elevă clasa I. civilă;
- c) Elisaveta Doican, elevă în clasa I. civilă;
- d) Sultana Ciuleiu, elevă în clasa III. civilă;
- e) Irina Cosciuc, elevă în clasa III. civilă;
- f) Elisaveta Prașca, elevă în clasa IV. civilă;
- g) Valeria Reou, elevă în clasa IV. civilă;
- h) Ioana Streoulea, elevă în clasa IV. civilă.

Fiind eleva Valeria Reou restanțieră pe anii școlari 1895—6 și 1896—7 direcțiunea școlii propune a se absolve și dela plățirea didactrului pe acești ani.

Elevele Irina Cosciuc, Veturia Coman, Valeria Reou și Ioana Streoulea se dispensează dela plățirea întregului didactru, elevele Leontina Beșa și Elisaveta Doican dela plățirea didactrului de jumătate pe anul școlar 1897—8. Valeria Reou se absoalvă și de restanțele anilor 1895—6 și 1896—7. Cererile elevelor Sultana Ciuleiu și Elisaveta Prașca nu se încuviințează.

28. (12—1898).

Direcțiunea școlii civile de fete înaintează sub Nr. 205—1897 *procesul verbal* al conferenței corpului didactic ținută în 25 Decembre 1897.

În această conferență, afară de deliberarea unor afaceri curente:

1. s'a discutat asupra concludului comitetului central Nr. 621—1897 referitor la compunerea unui nou plan de oare pe semestrul al 2-lea. Corpul didactic ia spre scire și acomodare concludul amintit. În consecuență conferența și alege o comisiune, care să compună planul din chestiune. Directorul școlii în comitiva sa roagă comitetul ca să lase în vigoare planul actual;

2. s'a hotărît ca — în considerare, că la nici o școală de stat din Ungaria nu se mai țin examene semestrale, că pregătirea pentru examen răpescce timp și astfel împiedecă absolvarea materialului prescrist și că comitetul prin delegații săi ori-când se poate convinge despre mersul învățământului — să se roage comitetul, ca să sisteze de aci încolo examenul semestral.

Procesul verbal se ia spre scire. Asupra noului plan de oare comitetul își rezervă dreptul a se pronunța, când direcțiunea școlii îl va înainta spre aprobare.

Propunerea corpului didactic referitoare la sistarea examenului dintre semestre se aproabă.

29. (20—1898).

Dr. *Laurențiu Pop*, avocat în Abrud, trimite 100 fl., ce au fost reținuți peste budgetul anului 1898. Presidiul Asociațiunii a confirmat primirea banilor și a înscințat și pe noul director al despărțământului, Dr. Vasile Preda, avocat în Câmpeni.

Spre scire.

30. (32—1898).

George Şuta, protopop gr. cat. în Moftinul mic, donează „Asociaţiunii“ o acţie dela institutul „Satmăreana“, din interesele căreia doreşte să se ajutore bibliotecile populare.

Donaţiunea se primesce cu mulţămintă. Acţia se va transcrie pe numele Asociaţiunii.

31. (37—1898).

Pau Miclea, comerciant în Ozora, cottul Torontal, se roagă a i-se trimită un exemplar din statutele Asociaţiunii, dorind împreună cu mai mulţi alţi inteligenţi a înfiinţa un despărţământ.

Comitetul ia act cu plăcere de scrisoarea dlui Pau Miclea şi cu organizarea despărţământului încredinţează pe dl Trifon Miclea, protopopul Panciovei.

32. (44—1898).

Dr. *Urban Jarnik*, prof. univ. în Praga, cere a i-se trimită colecţiunea „Transilvaniei“, având de ea lipsă la studiile, ce face pentru dicţionarul Academiei române.

Cererii se satisface. Fiind dl Dr. Urban Jarnik membru onorar al Asociaţiunii, se va introduce şi în lista de expediţie a foaiei.

33. (46—1898).

Basiliu Başota, membru fondator, remonstrează cu data 2 Ianuarie a. c. contra conferirii stipendiului de 20 fl. din fundaţiunea „Başota“, întemplată la 30 Septembrie 1897 prin concludul Nr. 165, şi cere a se escrie un nou concurs.

Pentru conferirea stipendiului din fundaţiunea „Başota“ se va escrie concurs.

34. (47—1898).

Dna *Ana Filepp* n. *Poruţiu* cere din nou cu data 19 Ianuarie a. c. a i-se asemna spre plătire interesele anului 1895 după lăsământul George Filepp.

Cererii nu se poate satisface, de oare-ce Asociaţiunea nu dispune nici de fundaţiune nici de interesele ei înainte de finalisarea pertractării lăsământului.

35. (48—1898).

Dr. Ilarion Puşcariu, archimandrit şi vicariu, transpune un exemplar „*Memoriul—manuscript al contelui Emeric Mikó despre Români*“, primit dela dl Vincenţiu Babeş pe sama bibliotecii Asociaţiunii.

Manuscriptul se încorporează bibliotecii, iar dlui donator i-se exprimă mulțămintă.

36. (53—1898).

S'au vândut lui *Ilie Bunea* din *Mercurea 9 ferești vechi* cu prețul de 63 fl.

Spre scire.

37. (58—1898).

Direcțiunea școlii civile de fete înaintează sub Nr. 11—1898 *procesul verbal* al conferenței corpului didactic din 22 Ianuarie a. c., în care s'au pertractat diferite curenții, cari nu reclamă dispoziții meritorii din partea comitetului central, și s'a fixat terminul examenului dintre semestre pe 27 Ianuarie a. c.

Spre scire.

38. (62—1898).

Bibliotecarul presentă cu data 29 Ianuarie a. c., *conspectul publicațiilor* întrate la biblioteca Asociațiunii.

Spre scire. Conspectul se va publica în partea oficială a „Transilvaniei“.

39. (60—1898).

Vasile Voina, protopop în Brașov, cu data 15 Ianuarie a. c. demisionează din postul de director al despărțământului I. (Brașov).

Se ia spre scire. Cu noua organizare a despărțământului se încredințează ca delegat dl *Virgil Onițiu*, director gimnasial.

40. (63—1898).

Direcțiunea școlii civile de fete înaintează sub Nr. 16—1898 *procesul verbal* al conferenței corpului didactic dela 27 și 28 Ianuarie a. c., în care se constată, că examenul semestral privat s'a ținut în 27 Ianuarie a. c., după programa stabilită. S'au satorit apoi clasificările, al căror conspect după clasă e alăturat la procesul verbal.

Procesul verbal se ia spre scire, de asemenea ținerea examenului semestral și clasificările acluse.

41. (64—1898).

Văduva *Elena Balteș* cere cu data 29 Ianuarie a. c., ca ficia sa *Maria*, elevă în clasa I. civilă, să fie dispensată dela solvirea didactului pe anul școlar 1897—8. Conferența corpului didactic spriginesce cererea aceasta.

Cererea se incuviințează.

42. (68—1898).

Delegatul comitetului pe lângă școala de fete, Dr. Ilarion Pușcariu, *raportează* cu data 13 Ianuarie a. c. despre starea acestui institut în semestrul prim al anului școlar curent și arată, că în Novembre 1897 a asistat la prelegeri și a vizitat internatul în toate părțile sale, apoi constată, că atât întreținerea elevelor în internat, precum și mersul instrucțiunii au fost mulțămitoare. La examenul semestral nu a putut participa, dar a încunoseițat pe dl delegat substituit.

Raportul se ia spre scire.

43. (79—1898).

Grigoriu Maior, redactor al „Gazetei Transilvaniei“, cere cu data 29 Ianuarie a. c., să se dăruiască pentru biblioteca poporală din Brașovul vechiu câte un exemplar sau două din publicațiunile disponibile ale Asociațiunii.

Bibliotecarul este autorizat a trimite numitei biblioteci câte 2 exemplare din: Povești din popor de I. Pop Reteganul, Higiena copilului până la al 7-lea an al etății de S. Stoica și Despre promovarea și protecționarea meseriilor între Români de B. Baiulescu.

44.

S'au anunțat membri noi Dr. *Ioan Marciac*, avocat în Alba-Iulia, Dr. *Vasile Saftu*, paroch în Brașov, și *Comuna bisericească din Jablanița* (prin dl G. Tatucu, paroch).

Dr. Ioan Marciac, Dr. Vasile Saftu și Comuna bisericească din Jablanița se declară membri ordinari ai Asociațiunii.

45. (67—1898).

Cassarul despărțământului V. (Seliște) înaintează taxa de membru pe viață dela Mihail Ittu, silvicultor în Seliște.

Spre scire. Dl M. Ittu se va provedé cu diploma.

46. (85—1898).

În unele diare din patrie a apărut următoarea *telegramă*: Sibiiu, 8 Ianuarie (telegr. coresp. nostru). Ședința din urmă a comitetului societății culturale „Astra“ a avut un decurs foarte sgomotos. Aceasta eminentă societate total se abate dela chemarea sa și îi place a se ocupa mai bine cu politica. Mai pe urmă a convocat o adunare la Beiuș, a cărei ținare a fost interdișă din partea autorității publice, de oare-ce

nu au aflat de lipsă a anunța programa adunării. Această afacere a ajuns acum să se pertracteze în adunarea „Astrei“. În legătură cu raportul despre aceasta s'au cetit și scrisorile mai multor profesori gimnaziali din Beiuș, în cari declară, că vor plăti taxele de membri, ca să nu-i molesteze în continuu cu provocări, dar direcția reuniunii nu o aprobă. O parte a membrilor din comitet asemenea a desaprobat, că conducătorii societății contrar direcției adevărate lucră mai mult pe teren politic, decât cultural. În fine totuși au convenit asupra unui proiect de conclud. în care declară, că cu tot eșecul dela Beiuș și pe viitor vor nisui, ca să susțină viu sentimentul național la Români din cottul Bihorului.

Comitetul central, luând act de acest comunicat diaristic, constată, că telegrama despre o pretinsă ședință furtunoasă a comitetului asociațiunii dela început până la fine cuprinde numai neadevăruri, că comitetul central, după cum dovedesc procesele verbale publicate în „Transilvania“, s'a ținut în totdeauna strict de cadrul statutelor, cari opresc desbateri politice în ședințele Asociațiunii și prin urmare în sinul său nici nu s'au putut ivi divergențe de această natură; decide deci a recerca redacțiunile, cari au publicat telegrama de sub întrebare, să dea loc și acestei declarațiuni și își exprimă părerea de rău, că asemenea agitațiuni, îndreptate în mod sistematic și fără scrupuli în contra Asociațiunii și a altor instituțiuni culturale românesci, se publică în o parte a presei din patrie fără nici o controlă.

D. u. s.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. I. Beu m. p.,
secretar II.

S'a verificat. Sibiu, în 8 Februarie 1898.

L. Simonescu m. p.

O. Tilea m. p.

Ios. St. Șuluțiu m. p.

Nr. 129—1898.

PROCES VERBAL

din ședința extraordinară a comitetului „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută în Sibiiu la 23 Februarie 1897.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, v.-preș. Asociațiunii.

Membrii prezenți: P. Cosma, Dr. C. Diaconovich, I. Papiu, Leontin Simonescu, Ios. St. Șuluțiu, On. Tilea, N. Togan, Z. Boiu, I. Crețu.

Secretar: Dr. I. Beu.

47.

Pentru *verificarea* procesului verbal al ședinței de ați

Se desiginează d-nii: Z. Boiu, P. Cosma și I. Crețu.

48. (128—1899.

Magistratul orașului Sibiiu cu scrisoarea Nr. 7 res. din 20 Februarie a. c. cere răspuns la următoarele întrebări:

- a) pe ce basă a mijlocit Asociațiunea stipendiul lui Iuliu Fogarași?
 b) mijlocit-a Asociațiunea și alte asemenea ajutoare sau stipendii?
 și dacă da
 c) dela cari societăți din străinătate și pentru cari persoane?

Se va răspunde magistratului

ad a) că Asociațiunea nu a *mijlocit*, ci a *conferit* acel stipendiu pe basa unui concurs public din suma de 400 fl., ce i s'a pus la dispoziție din partea societății „Transilvania“; îndreptățirea Asociațiunii de a primi donațiuni se bazează pe §. 6 p. 4, iar de a conferi stipendii pe §. 2 al statutelor;

ad b) că Asociațiunea peste tot nu a „mijlocit“ ajutoare sau stipendii și

ad c) că — afară de suma de fl. 400.— anual, donată de societatea „Transilvania“ pentru ajutorarea tinerimei române de meseriași, — nu a primit dela nici o altă societate din străinătate ajutoare sau stipendii spre împărțire.

.D. u. s.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. I. Beu m. p.
secretar II.

S'a verificat. Sibiiu, în 23 Februarie 1898.

Z. Boiu m. p.

P. Cosma m. p.

I. Crețu m. p.

Nr. 62—1898.

CONSEMNAREA

publicațiilor intrate la biblioteca „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ în semestrul II 1897:

1. Programm des ev. Gymnasiums A. B. in Hermannstadt 1896/7. Hermannstadt, 1897. 2 exemplare donate de prof. R. Briebrecher.
2. Odobescu, A. I., Istoria archeologiei. Bucuresci, 1877.
3. Történelmi és régészeti értesítő. 1875—1896. Temesvár (22 vol.).
4. „Századok“. 1881 Nr. 8—10.; 1882 Nr. 1, 4 și 8.; 1883 Nr. 6, 7 și 8; apoi anii 1885—1894. Budapest, 109 fasc.
5. „Convorbiri literare“. Anul XXVIII. Bucuresci, 1894.
6. „Familia“. 1873, Nr. 16, 18, 34 și 35; 1876. Nr. 42; 1878 Nr. 10; 1881 Nr. 3—14, 16, 18—29, 31, 32, 37, 39, 48, 57, 59, 63, 67, 76—78; 1882 Nr. 31; 1884 Nr. 22 și 39; 1888 Nr. 6, 28, 42 și 46.
7. Clain, S., Propovedanie sau învățături la îngropăciunea oame- nilor morți. Ed. I și II. Blaj, 1787 și Sibiiu, 1842 (2 vol.)
8. Maior, P., Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți. Buda, 1809.
9. Maior, P., Didachii, adecă învățături la îngropăciunea pruncilor morți. Buda, 1809.
10. Maior, P., Predice. Partea I—III. Buda, 1810—11. (3 vol.)
11. Francke, Dr. H., Zur Geschichte Trajan's und seiner Zeitge- nossen. II. Ausg. Quendlinburg und Leipzig, 1840.
12. „Biserica ortodoxă română“. Anul I. Nr. 8 și 9. Bucuresci, 1875.
13. „Romänische Revue“, I. 4 și II. 12. Budapest, 1885 und Re- șița, 1886.
14. Urechia, V. A., Istoria Românilor. Vol. VIII și IX. Bucuresci 1897. Cele de sub Nr. 3—14 cumpărate dela Emilian Micu.
15. Programa gimnasiului din Blaj 1896/7. Blaj, 1897. Donată de direcțiune.
16. Programa școalei civile de fete cu internat a Asociațiunii 1896/7. Sibiiu, 1897. Dela direcțiune.
17. „Observatoriul“ 1884. Nr. 22, 45, 72 și 93.
18. Șuluțiu, Al. metrop., Introductio in libros sacros N. Foederis. Manuscris autograf.
19. Șuluțiu, Al. metrop., Tractat istoric (bis.-polit.) Manuscris au- tograf cu litere cirilice. (Lips. pag. 1—32).
20. Diar stenografic al dietei ardeleni din 1863—64 (3 vol.).
21. Protocolul dietei ardeleni din 1863—64.
22. Cartea de documente a dietei ardeleni din 1863—64. Cele de sub Nr. 18—22 donate de dl Iosif St. Șuluțiu.
23. Cărpinișan, N., Monografia com. Răhău. Sibiiu, 1897; donată de autor.

24. Boletín del Instituto geográfico Argentino. Tom. XVIII Nr. 1—6. Buenos Aires, 1897.
25. Panțu, I. C., Curs complet de corespondență comercială. Brașov, 1897 (2 exempl.).
26. „Tribuna“ din 1895.
27. „Gazeta Transilvaniei“ din 1895.
Cele de sub Nr. 25—27 don. de „Albina“.
28. Șulufiu, Ios. St., Biografia lui Avram Iancu. Sibiu, 1897; don. de autor.
29. „Predicătorii săteanului român“, red. de N. F. Negruțiu. Curs I. Gherla, 1875.
30. Budu, T., Îndreptar practic pentru păstorii sufletesci. Gherla, 1883.
31. Cornea, B., Veterinarul de casă. Gherla. 1877.
32. Papiu, I., Cuvântări bisericesci. Tom. III. Gherla, 1885.
33. „ „ Orientele catolic. Gherla, 1885.
34. „ „ Resultatele filosofiei. Gherla, 1885
35. „ „ Legendariu. Gherla, 1895.
36. „ „ Gramatica limbei române. Partea I—III. Gherla, 1883.
37. „ „ Amicul bun. Gherla, 1882.
38. „ „ Viața după moarte. Ed. II. Gherla, 1897.
39. Sonea, I., Cuvinte de aur. Gherla 1892.
40. Dragoș, Dr. Iul., Vivia sau biserica din Cartagine. Gherla 1877.
41. Arghirobarb, Preotul ca ministru al sacr. penitenței. Gherla, 1895.
42. Arghirobarb, Preotul din Noieni. Gherla, 1894.
43. Schematismus V. Cleri dioecesis Szamosujvariensis, 1896.
44. Catechism mare pentru tinerimea gr. cat. Gherla, 1874.
45. Istoria biblică a test. nou. ,Ed. III. Gherla, 1894.
46. Istoria biblică a test. vechiu. Ed. IV. Gherla, 1894.
47. Budu, T., Ritual pentru pruncii școlari. Gherla, 1894.
48. Borgovan, V. Gr., I—III carte de aritmetică pentru școalele populare române. Gherla, 1884.
49. Secuiu, I., Tipicul sf. biserici orientale. Gherla, 1894.
50. Rugăciunea Domnului. Gherla, 1884.
51. Plan de învățământ pentru școalele populare gr. cat. din diecesa Gherlei, 1877.
52. Anghira mântuirii. Cărticică de rugăciuni și cântări. Gherla, 1892.
53. Arghirobarb, Reflexiuni fugitive la cartea lui Dr. Réthi László: „Az oláh nyelv és nemzet megalakulása“. Gherla, 1897.
54. Criste, V., Predice. Vol. II. Gherla, 1897.
55. Catechismul mic. Ed. XIV. Gherla, 1896.
56. Catechismul de mijloc. Ed. VIII. Gherla, 1896.
57. Abcdariu. Ed. VIII. Gherla, 1896.

Cele de sub Nr. 29—57. don. de direcțiunea tipografiei diecesane din Gherla.

58. „Romänische Revue“ I. 5—6, VII. 11—12 și X. 1—12, don. de Dr. C. Diaconovich.

59. Străjan, M., Manual de bună-cuviință. Ed. II. Craiova, 1895. (2 ex.)

60. „ „ Cestiuni literare. Craiova.

61. „ „ La mormântul Floricăi Străjan. Craiova, 1892.

62. „ „ Epistolar. Craiova, 1893.

63. „ „ Principii de estetică și poetică. Partea I. și II. Craiova, 1893—96.

Cele de sub Nr. 59—63 don. de autor.

64. Moldovan, Ios., A. B. C. Carte de cetire. Arad, 1897; don. de autor.

65. Barac, I., Halima sau 1001 de nopti. Tom. I. și II. Ed. II. Brașov, 1897.

66. Goldiș, V., Istoria universală. Vol. III. Evul nou. Brașov, 1897.

67. Damaschin, Carte de rugăciuni. Brașov, 1896.

68. Creangă, I., Harap alb. Poveste. Brașov, 1896.

69. Pintea Viteazul. Baladă. Brașov, 1897.

70. Sex Til, Snoave. Brașov, 1897.

Cele de sub Nr. 65—70 don. de Librăria Ciurcu din Brașov.

71. Șematismul ven. cler al archidiecesei gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș pe anul 1896. Blaj, 1896.

72. Negruț, I. F., Manual de stilistică. Ed. II. Blaj, 1896.

Cele de sub Nr. 71 și 72 don. de Tipografia sem. din Blaj.

73. Voilean, M. și Bod P., Abcedar maghiar. Partea I. Sibiu, 1897.

74. Darius, I., Curs practic de limba maghiară. Sibiu, 1897.

Cele de sub Nr. 73 și 74 don. de Librăria archidieceșană din Sibiu.

75. Roșca, I. I., Sacrificiu pentru sacrificiu. Roman. Brașov, 1881.

76. Porumbescu, C. G., Cântec de primavară. Cor viril.

77. „ „ „ Coloane române. Quadrille.

78. Kompanski, E., Tu erai încântătoare. Romantă.

79. „ „ „ L' Entrainante. Polka-Mazurka.

Cele de sub Nr. 75—79 don. de Librăria Teran din Oravița.

80. Fersigan, I., și Farkas, T. I., Gramatica limbei latine, după Schultz Dávid. Gherla, 1896.

81. Pop-Reteganul, I., Bocete. Gherla, 1897.

82. „ „ „ Opșaguri. Gherla, 1897.

83. „ „ „ Starostele. Gherla, 1896.

84. „ „ „ 125 chiuituri. Gherla, 1897.

85. Cătană, G., Păcală și Tandală. Poveste. Gherla, 1897.

86. Simu, G., Părintele Nicolae. Gherla, 1897.

87. Petrișor, T. V., Geografia și istoria în școala populară. Gherla. 1891.

88. Calendarul „Aurorei“ pe 1897.

Cele de sub Nr. 80—88 don. de Tipografia „Aurora“ din Gherla.
89. Pletosu, Gr. și Ghețe I., Retorica și carte de cetire pentru cl. VI. gimn. Bistrița, 1896; don. de autori.

90. Barcianu, S. P., Gramatică germână teoretică-practică. Ed. V. rev. și compl. de Dr. D. P. Barcianu. Sibiiu. 1896.

91. Chestiuni bisericesci. Cum se administrează diecesa Gherlei și a Orăzii mari? Sibiiu, 1896.

92. Nordau, Max, Naționalitatea. Sibiiu. 1897.

93. „ „ Paradoxe sociologice. Sibiiu. 1897.

94. Fava, R., Chestiunea română în Roma. Sibiiu, 1896.

95. Verne, I., Castelul din Carpați. Roman, trad. de Victor Onișor. Sibiiu, 1897.

Cele de sub Nr. 90—95 don. de Soc. „Tipografia“ din Sibiiu.

96. Felix, Dr. I., Raport general asupra igienei publice și asupra serviciului sanitar al regatului României pe 1895. Bucuresci, 1897; don. de autor.

97. Ovidii P. N. Metamorphoses. XII. Aufl. Leipzig, 1888.

98. Grigorovitz, Em., Deutsche Uebersetzungen aus Michail Eminescu. Bucarest, 1892.

99. Programm des ev. Gymnasiums A. B. in Hermannstadt. 1895/6.

Cele de sub Nr. 97—99, don. de Al. Vasilie.

100. „Enciclopedia română“. Fasc. V.; don. de direcțiune.

101. Verein für siebb. Landeskunde, Archiv. XXV. 3 und XXVII. 3. 1897.

102. Verein für siebb. Landeskunde, Jahresbericht, 1896/7.

103. Erdélyi, Dr. Șt., Manual pentru usul necroscopilor comunali. Orăștie, 1897 (2 ex.).

104. Foițe alese. Orăștie, 1897.

185. Moța, I., Îmbrățișați negoțul! Disertație. Orăștie, 1896.

106. Slavici, I., „Tribuna“ și tribuniștii. Orăștie, 1896.

107. Statutele reuniunii române de înmormântare din Orăștie. 1897.

Cele de sub Nr. 103—107 don. de Tipografia „Minerva“ din Orăștie.

108. Monografia institutului „Albina“, pe Petra-Petrescu. Sibiiu, 1897; don. de „Albina“ din Sibiiu.

109. Noul călindar de casă pe 1896. Brașov.

110. Petrișor, T. V., Monografia com. Alibunariu. Caransebeș, 1896.

111. Calendariul Românului pe 1896. Caransebeș.

Cele de sub Nr. 110 și 111 don. de Tipografia diecesană din Caransebeș.

112. Călindariul plugarului, pe 1896 și 1897. Brașov.

113. Calendariu pe 1897. Arad.

114. Pipoș, Dr. P., Didactica. Ed. III. Arad, 1896.

115. Protocolul adunării generale a VII. a reuniunii învățătorilor din diecesa Aradului, 1897.

- Cele de sub Nr. 113—115 don. de Tipografia diecesană din Arad.
116. „Amicul poporului“. Calindariu pe 1897. Sibiiu.
117. Calendariul săteanului pe 1897 Sibiiu.
118. Posnașiul. Calendar umoristic pe 1897. Sibiiu,
119. „Albina Carpaților“. An. I.—IV. lipsind (din an. III. Nr. 4 și 15 până la finea anului). Sibiiu, 1877—1880.
- Cele de sub Nr. 116—119 don. de Librăria W. Krafft din Sibiiu.
120. Programa gimnasiului gr. cat. din Beiuș, 1896/7.
121. Programa (I.) școalei civile greco-catolice de fete din Beiuș, 1896/7.
122. Anuarul XXXIII al gimnasiului din Brașov, 1896/7.
123. Programa gimnasiului sup. etc. din Blaj, 1896/7.
124. Programa (XXI.) gimnasiului greco-orient. rom. din Brad, 1896.7.
125. M. t. Akademia, Math. és term. értesítő. XV.3 és 4. Budapest, 1897.
126. „ „ Értésítő. 91, 92, 94 és 95 füz. Budapest, 1897.
127. „ „ Értekezések a társad. tud. köréből. XII. 2. Budapest, 1897.
128. M. t. Akademia, Emlékbeszédék. IX. 2. Budapest, 1897.
129. „ „ Nyelvtud. közlemények. XXVII.3. Budapest, 1897.
130. „ „ Értekezések anyelv- és széptud. köréből. XVI. Budapest, 1897.
10. Budapest, 1897.
131. M. t. Akademia Almanach 1898-ra. Budapest.
132. Bollettino delle pubblicazioni italiane. Nr. 265—270, 272—281. Firenze, 1897.
133. Indice la Buletin. Q. — Z.
134. Academia română, 30 ani de domnie ai regelui Carol I. Vol. I. și II. Bucuresci, 1897.
135. Academia română, Anale. Ser. II. tom. XVIII. și XIX. Partea administrativă și debaterile. Bucuresci, 1896—97.
136. Academia română, Anale. Ser. II. tomul XVIII. Memorii. Bucuresci, 1896.
137. Academia română, Documente priv. la ist. Rom. Vol. X. și Indice la Vol. II. Supl. I. Bucuresci, 1897.
138. Pușcariu, Dr. Il., Documente pentru limbă și istorie. Vol. II. Sibiiu, 1897; don. de autor.
139. Foițe alese. Premiu la „Revista Orăștiei“, 1897.
140. „Economul“, IV. 23. și V. 19. Blaj, 1876 și 1877.
141. „Foaia bis. și școl.“ III. 6 și 9. Blaj, 1889—1890.
142. „Foaia școl.“ V. 8 și 19. Blaj, 1877.
- Cele de sub 140—142 don. de Romul Simu.
143. „Rândunica“. I. și II. Sibiiu, 1894 și 1895.
144. „Școala și familia“. II. 11, 13, 22—24, III. 2 și 3. Brașov, 1887—88.

Cele de sub Nr. 143 și 144 don. de Ioan Popovici.

145. „Amicul familiei“ IV. 1—3, 5—16, 18, 20—23, 31 și 32; V. 5, 8—11; VI. 3, 4, 9 și 21. Gherla, 1880—82; cumpăr. dela Vict. Onișor.

146. Jancsó, B. Dr., A dákó-romanizmus és a magyar kultúrpolitika. Budapest, 1893.

147. Jancsó, B. Dr., Szabadságharczunk és a dákó-román törekvések. Budapest, 1895.

148. Jancsó, B. Dr., A román nemzetiségi törekvések története és jelenlegi állapota. I. köt. Budapest, 1896; don. de autor.

149. Diaconovich, Dr. C., George Barițiu. Foi comemor. Sibiiu, 1892. don. de autor.

150. Filipesc N., Cătră un nou ideal. Bucuresci, 1897; don. de autor.

151. Hango, Gavru., Un vis. Narațiune. Sibiiu, 1897; don. de autor.

152. Ilie Dinurseni, Alexandru Roman. Sibiiu, 1897; don. de autor.

153. Calendariul „Unirii“. An. II. 1898. Blaj.

154. Simu, R., Cartea stuparilor săteni. Sibiiu, 1897.

155. Raportul comitetului centr. al „Reuniunii rom. agric. din cott. Sibiiului“ pe 1896. Sibiiu, 1897.

Cele de sub Nr. 154 și 155 don. de Reuniunea agricolă.

156. Robin, F., și Staicovici, Chr. D., Statistica română. Bucuresci, 1897. don. de autori.

157. Onișiu, V., De toate. Schițe și povești. Brașov, 1897; don. de autor.

158. Asboth. O., Az oláh nyelvbe átment magyar szók. Budapest, 1897; don. de autor.

159. Petrik, G., Bibliografia Hungariae, IV. 2. Budapest, 1897; cumpăr.

160. Almanachul „României june“. Viena, 1883.

161. Assaki, G., Laboratorul de clinică chirurgicală. Conferințe. Vol. I. Bucuresci, 1887.

162. Assaki G., Archives roumaines de médecine et de chirurgie. I. 1—6. și II. 1 Paris, 1887—89.

163. Baboeanu, N. S., Recidiva în materie penală. Bucuresci, 1881.

164. Baginsky, Dr. A., Handbuch der Schul-Hygiene. Berlin, 1877.

165. Baron, Dr. P., Zur Chininbehandlung des Keuchhustens. Berlin.

166. Bianu, V., Igiena orașului Bucuresci. Tesă pentru doctorat în medicină. Bucuresci, 1881.

167. Bianu, V., Spitalul județului Buzău. Dare de seamă pe 1895. Bucuresci, 1896.

168. Boleman, Dr. Ist., Magyar gyógyfürdők és ásványvizek. Budapest, 1892.

169. Statutele casinei rom. din Brașov, 1879.

170. Actul de fund. al școalelor rom. din Brașov, 1882.

171. Răpirea Bucovinei. Bucuresci, 1875.

172. Chotzen, Dr. M., Alumnol. Berlin, 1892.
173. Cioran Dr. P., Hernia cruralis dextra incarcerata. Wien, 1897.
174. Clar, Dr. F., Leopold Auenbrugger. Graz, 1867.
175. " " Zur Gesundheitspflege von Graz, 1869.
176. Coën, Dr. R., Die ansteckenden Krankheiten. Wien, 1877.
177. Cohn, Dr. M., Die Behandlung der Lungentuberkulose mittels Ichthyol. Leipzig, 1896.
178. Comelli, Dr. A., Ein Beitrag zur Kenntniss der querverengten Becken. Triest, 1875.
179. Verordnung bezüglich der Erlangung des Doctorates an den weltlichen Facultäten der Universitäten. Wien. 1872.
180. Fabritius, Dr. A., Fortschritte auf dem Gebiete de Medizin, Kronstadt, 1885.
181. Fischer, G., A Hessing-készülékek szerkezete és alkalmazása. Budapest, 1893.
182. Fotino, Dr. A., Communication sur le service sanitaire de l'armée roumaine, 1891.
183. 30. und 31. Rechenschafts-Bericht über die Verwaltung des Anna-Kinder-Spitals in Graz, 1874 und 1875.
184. Notizen über den Unterstützungs-Verein in Graz, 1875.
185. Gross, Iul., Druckwerke aus dem Reformationszeitalter. Kronstadt, 1883.
186. Gusbeth, Dr. E., Zur Geschichte der Sanitäts-Verhältnisse in Kronstadt, 1884.
187. Gruber, Dr. Jos., Über die normalen Spannungsverhältnisse des menschl. Trommelfells. Berlin, 1877.
188. Gruber Dr. Jos., Zur Diagnostik der Anomalien im Leitungsapparate des Gehörorgans. Wien, 1877.
189. " " " Bemerkungen über das künstliche Trommelfell. Pest, 1877.
190. Heinz, Dr. R., Das Anwendungsgebiet des Dermatols. Berlin, 1892.
191. Heinz, Dr. R., und Liebrecht, Dr. A., Alumnol. Berlin, 1892.
192. Heitzmann, Dr. J., Compendium der chirurgischen Instrumenten-, Verband- und Operationslehre. Wien, 1874.
193. Heitzmann, Dr. J., u. C., Compendium der chirurgischen Pathologie und Therapie. 4. Aufl. Wien, 1875.
194. Hirt, Dr. L., System der Gesundheitspflege. II. Aufl. Breslau, 1880.
195. Hirzel, C., Praktische franz. Grammatik. XIV. Aufl. Aarau, 1844.
196. Hoerber, Dr. F., Gesundheitslehre für das Volk. Wien, 1880.
197. Hunfalvy, P., Die Ungarn oder Magyaren. Wien-Teschen, 1881.
198. Zur Aetiologie der Infektionskrankheiten I. und II. Hälfte. München, 1881.

199. Höck, Dr. H., Die Anwendung und Erfolge der Dr. Lahmann'schen vegetabilen Milch. Wien und Klagenfurt.

200. Instrucție pentru reprezentanța sf. biserici rom. neunita din Brașov (Bolgárszeg), 1843.

201. Jilek, Dr. A. Ritter v., Über das Verhalten des Malariafiebers in Pola. Wien, 1881.

202. Klein, Dr. S., Lehrbuch der Augenheilkunde. Wien, 1879.

203. Krafft-Ebing, Dr. R. v., Lehrbuch der gerichtlichen Psychopathologie. Stuttgart, 1875.

204. Kraus, Dr. B., Compendium der neueren medicinischen Wissenschaften. Wien, 1875.

205. Kraus, Dr. L. G., Compendium der speciellen Pathologie und Therapie. Wien-Leipzig, 1873.

206. Macher, Dr. M., Das Anna-Kinder-Spital in Graz, 1873.

207. Medicul familiei, de Dr. Alexandru X. Bucuresci.

208. Memorandul subșternut dietei ung. de Români Brașoveni dela biserică sf. Treimi în 1871. Pesta, 1874.

209. Meyr, Dr. J., Compendium der Augenheilkunde, III. Aufl. Wien, 1871.

210. Neugeboren, F., Zur Geschichte des Zubaues zum bürgerl. Krankenhause in Kronstadt, 1885.

211. Philippi, Fr., Geschichte des Kronstädter Männer-Gesangvereines. Kronstadt, 1884.

212. Pinoff, Dr. F., Handbuch der Hydrotherapie. Leipzig, 1879.

213. Pradt, Europa in seinen Verhältnissen zu Griechenland. Leipzig, 1827.

214. Ranke, J., Grundzüge der Physiologie des Menschen, II. Aufl. Leipzig, 1872.

215. Răspuns la anticritica broșurei anonime asupra celor 2 congrese naționali-bis. din 1873 și 1874. Sibiu, 1881.

216. Rittmann, Dr. Al., Die Cultur-Krankheiten der Völker. Brünn, 1867.

217. Rokitansky. Zum Besten eines Reisestipendiums für einen Doktoranden der Medizin. Wien, 1874.

218. Roth, Dr. A., Hessings Heilmethode. Budapest, 1889.

219. Schauenstein, Dr. A., Handbuch der öffentlichen Gesundheitspflege in Österreich. Wien, 1863.

220. Schauenstein, Dr. A., Lehrbuch der gerichtlichen Medizin. II. Aufl. Wien, 1875.

221. Schuller, Joh. K., Aus der Walachei. III. Aufl. Hermannstadt, 1852.

222. Schwarz, Dr. S., Prophylaxis und Therapie der Diphtheritis. Wien, 1895.

223. Hand- und Reisekarte von Siebenbürgen. Wien, 1885.

224. Schematisches Verzeichniss der Todesursachen. Graz.

225. Slavici, I., Die Rumänen in Ungarn, Siebenbürgen und der Bucovina. Wien und Teschen, 1881.
226. Socor, Dr. G., Ospitalul St. Spiridon. Statistică și observațiuni clinice. Iași, 1890.
227. Socor, Dr. G., Ochire asupra activității secției oftalmologice a Spitalului sf. Spiridon din Iași, 1893.
228. Socor, Dr. G., Analele casei spitalelor și ospiciilor St Spiridon din Iași. An. I. și II. Iași, 1893—95.
229. Sporschil, Joh.. Wanderungen durch sächs. Schweiz. Leipzig.
230. Mittheilungen des Vereines der Aerzte in Steiermark. 1874—75 Graz, 1875.
231. Süersen, Dr. W., Anleitung zur Pflege der Zähne und des Mundes. Kronstadt, 1886.
232. Tageblatt der 48. Versammlung deutscher Naturforscher und Aerzte in Graz, 1875.
233. Tanneur, Dr. M., Tuberculose pulmonaire. Paris, 1896.
234. Trauschenfels, E. v., Rechenschafts-Bericht. Kronstadt, 1878.
235. Donaugebiet und die europ. Türkei. Kriegskarte, 1877.
236. Varrentrapp, Dr. G., Grundzüge der Schulbauten-Hygiene zunächst in Städten, 1875.
237. Das Gesetz über das Vereinsrecht vom 15. November 1867 für Böhmen etc. Prag, 1868.
238. Vierordt, Dr. O., Ueber den klinischen Werth des Tannalbin. Berlin, 1896.
239. Virchow, R., Handbuch der speciellen Pathologie und Therapie. I.—VI. Bd. Erlangen, 1854—76 (11 vol.).
240. Vogel, Dr. A., Lehrbuch der Kinderkrankheiten. VII. Aufl. Stuttgart, 1876.
241. Woldrich, Dr. J. N., Leitfaden der Somatologie des Menschen. IV. Aufl.. Wien, 1880.
242. Zamphirolu, G. Al., Franciada. Cântul II. Bucuresci, 1871.
243. „Spitalul“. Revista medicală. An. IV.—XVII. Bucuresci, 1884—97 (Lipsesce din an. VIII. Nr. 1., din XIV. Nr. 4, din XVI. Nr. 3 și din XVII. 6, 18, 20 și 21).
244. Wiener medizinische Blätter. Jahrg. I.—XX. (Lipsesce din an. I. Nr. 1, din X. Nr. 26, din XIX. Nr. 4, 20 și 29). Wien, 1878—97.
245. Prager medizinische Wochenschrift. XX. (10—52), XXI. și XXII. Prag, 1895—97.
246. Allgem. Wiener medizinische Zeitung. Jahrg. XXIII—XXV. Wien, 1878—80. (Lips. din an. XXIII. Nr. 1 și 4—13).
247. Der Feldarzt. Wien, 1878—80. (Lips. din 1878 Nr. 2—5. și 11, și din 1879 Nr. 8).

Cele de sub Nr. curent 160—247 don. de dl Dr. Petru Cioran.

248. „Luminătorul“. An. VI. 1885. Nr. 112—142; VII. compl., VIII. Nr. 1—4 și 9; XI. Nr. 19, 26—89; XII. și XIII. (compl.)

249. „Gazeta Transilvaniei“. 1893, Nr. 46; 1895 Nr. 74 și 78; 1896. Nr. 50, 181, 276 și 285.

250. „Tribuna“. 1889. Nr. 247 și 1893 Nr. 176, 217, 234, 243, 257, 260—271.

Cele de sub Nr. 248—250 donate de Petru Manciu, croitor în Oravița.

251. „Tribuna“ An. I. (lips. Nr. 11, 90, 108, 119, 140—145, 197 și 199) II. (lips. Nr. 12, 62, 101—103, 172, 283, 286, 290, 292, 294, 295, 297 și 298); III. (lips. Nr. 2, 150, 219 și 266).

252 „Albina“. An. X. Nr. 25, 29, 40, 44, 45, 47, 53, 59—82.

Cele de sub Nr. 251 și 252 don. de Ioachim Muntean, preot în Gurarfului.

253. „Tribuna“. An. VIII. Nr. 218, 277, 282, 283 și 284; IX. 1—4, 6—243, 245—284, 286—292; X. 101—168, 170—200; XI. 2—51, 53—127, 129—145, 156—191, 193—233; XII. 208—219, 221—291.

254 „Observatoriul“. An. II. 101—104; III. 1—45, 50—57, 59—66, 68—78; IV. 9—15, 17, 19 și 20.

Cele de sub Nr. 253 și 254 dela Iosif Lita, preot în Iclod.

255. Bartoli, P. S., Colonna Traiana, Roma; don. de Leandro Donola din București, prin George Cârțan.

Din publicațiunile periodice actuale au intrat la biblioteca „Asociațiunii“ în 1897 următoarele:

- a) „Archiva“. An. VIII. Iași, 1897 (lips. Nr. 1 și 2).
- b) „Biserica și Școala“. An. XXI. Arad, 1897. (lips. Nr. 10, 33—35, 37—44 și 46—48).
- c) „Controla“. An. III. Timișoara, 1897. (compl.)
- d) „Convorbiri literare“. An. XXX. București, 1897. (lips. Nr. 11).
- e) „Drapelul“. An. I. București, 1897 (lips. Nr. 164).
- f) „Dreptatea“. An. IV. Timișoara, 1897 (lips. Nr. 282).
- g) „Economia națională“. An. XXI. (1—16). București, 1897.
- h) „Familia“. An. XXXIII. Oradea-mare, 1897 (compl.).
- i) „Foaia diecesană“. An. XII. Caransebes, 1897 (compl.).
- j) „Foaia literară“. An. I. Oradea-mare, 1897 (compl.).
- l) „Foaia pedagogică“. An. I. Sibiu, 1897 (2 ex. compl.).
- m) „Foaia poporului“. An. V. Sibiu, 1897. (lips. Nr. 16, 44 și 46).
- n) „Gazeta Transilvaniei“. An. LX. Brașov, 1897 (compl.).
- o) „Patria“. An. I. Cernăuț, 1897 (compl.).
- p) „Poporul“. An. IV. Budapesta, 1897 (compl.).
- r) „Revista Orăștiei“. An. II și III. Orăștie, 1896 și 1897, (lips. din an. II. Nr. 37).
- s) „Tageblatt“. An. XXIV. Sibiu, 1897 (compl.)
- t) „Telegraful român“. An. XLV. Sibiu, 1897 (compl.).

- u) „Tribuna“. An. XIV. Sibiiu, 1897. (compl.).
 v) „Tribuna poporului“. An. I. Arad, 1897 (lips. Nr. 132).
 x) „Unirea“. An. VII. Blaj, 1897. (complet).
 y) „Vulturul“. An. VI. (28—52). Oradea-mare, 1897.
 Sibiiu, 15 Ianuarie, 1898.

Nicolae Togan m. p.,
 bibliotecar.

Nr. 61—1898,

CONSPECTUL MEMBRILOR

cari și-au achitat taxele în semestrul II, 1897.

Memברי fundatori:

Ioan M. Moldovan, Blaj 200 fl.; Teodor Pop, Baia de Criș 200 fl.

Memברי pe viață:

„Fortuna“, institut de credit și economii în Rodna-veche 50 fl.;
 Dr. Basiliu Preda, Câmpeni, 101 fl.; „Doina“ societate pe acții, Câmpeni,
 101 fl.; Constantin Cotișel, Certegea, 101 fl.: Dr. A. Manguiea, Oravița,
 (rata III) 25 fl.

Memברי ordinari:

Pro 1895/6: Ionuț Stefanescu, Cugir 10 fl.

Pro 1895—1897 Ioan Avram, Holbac 15 fl.

Pro 1896 câte 5 fl.: Dr. Vasile Hossu, Blaj; Iosif Lita, Iclod; Ioan
 Muntean, Cugir; Nicolae Olariu, Cugir; George Bogdanescu, Romos; Ilie
 Popovici, Sibișel; Procopiu Herlea, Cugir; Avram Mihailă, Romoșel;
 Nicolae Popovici, Cib; Gavrilă Pop, Feleac; Valeriu Pop, Săcel; Mihail
 Brătean, Orosz-Idecs; Nicolau Bedea, Mihaleni; Petru Șinca, Bișcaria.

Pro 1896 câte 6 fl.: Augustin Berian, forestier, Cugir; Nicolae
 Micu, Cugir; Ioan Vulcu, Orăștie.

Pro 1896/7 câte 10 fl.: Nicolae Macarie, Vinerea; Nicolae Furdui,
 Vinerea; Nicolau Ivan, Sibiiu; Constantin Costin, Brad; Dumitru Z.
 Muntean, Brașov; George Comaniciu, Veneția inferioară; Pavel Beșa,
 Borgo-Prund; George Cosma, Roșia; George Bocaniciu, Roșia.

Pro 1897 câte 5 fl.: Văduva Ioan Șandru, Sighișoara, Zacharia Tatar,
 Elisabetopole; Dionisiu Nistor, Arapatak; Petru Calciunariu, Orșova;
 Dr. Ilie Beu, Sibiiu; Dr. Petru Mladin, Prebul; Adam Cristea, Orăștie;
 George Șuta, Kis-Majtény; Ioan Laslo, Cluj; Elia Câmpcean, Gyó-Vár-
 heggy; Constantin Olariu, Cugir; Mateiu Popp de Grid, M. Oșorheiu;
 Damaschin Medrea, Iltyó; Teodor Seracin, Caransebeș; Nicolau Nestor,
 Hațeg; Ioan Muntean, Hațeg; Dr. Gavrilă Suci, Hațeg; „Hațegana“
 institut de credit și economii, Hațeg; Paul Oltean, Hațeg; George Spornic,
 Cohalm; Ioan Grancea, Jibert; Ioan Bercean, Merchiașa; Ioan Bârsan,
 Bogata Olt.; Nicolau Mircea, Cohalm; George Repede, Homorod; Ioan

Brotea, Mátéfalva; Ioan Buzea, Cohalm; Ioan Bănuțiu, Cohalm; Ioan Popa, avocat, Sibiiu; Ioan Petrașcu, Sibiiu; Elena Petrașcu, Sibiiu; Gavril Hango, Sibiiu; Bartolomeiu Baiulescu, Brașov; Mihaiu Albion, Ioan Bereș, Nicolau Bobeș, Dr. George Ilea, Dr. Aurel Isac, Basiliu Podoabă, Emeric Pop, Nicolau Rațiu, Tului Roșescu, toți din Cluj; Ioan Pop, Morlaca; Pantaleon Lucuța, L. Simonescu, din Sibiiu; Ioan Savanyu, Satmar; Dr. G. Dobrin, Lugos; Dr. Nicolau Popovici, Vêrșet; Ioan Dregan, Dr. Pompiliu Isac, Ioan Bojița, Avram David, Samuil Roșu, Zevedeiu Mureșan, Rafila Onițiu, Sergiu Medean, Ioan Paraschiv, Dr. Ioan Elekes, Constantin Crețoescu, toți din Sebeșul săsesc; Carolina Crețariu, Vingard; Ioan Oncescu, Rehău; „Comuna politică“ Rehău; Vasilie Aldea, Lancrem; „Comuna politică“ Lancrem; Toma Barbu, Șugag; Ioan M. Vulcu, Pianul sup.; Ioan Petran, Cluj; Ioan Albion, Doștat; Daniil de Tamaș, Deag; Nicolae Todoran, Cetatea de baltă; Emil Pop, Bobohalma; Vasile Muntenescu, Boziaș; Simion Căluțiu, Dicio-Sân-Mărtin; Dr. Liviu de Lemeny, Sibiiu; Nicolae Hențu, Ioan Chirca, Constantin Herța, Dr. Nicolae Calefariu, Dumitru Banciu, din Seliște; Dionisiu Juga, Rod; Ioan Bunea, Cacova; Avram Acilenescu, Galeș; Aurel Decei, Sibiel; Ioan Ivan, Ioachim Muntean, Ioan Manta, „Biserica gr. or.“, Ilie Măcelariu, toți din Gurariului; Valeriu Milea, Tilișca; Ioan Măcelariu, Sibiiu; „Comuna politică“ Apoldul mic; Ioan Juga, Sângătin; Petru Juga sen., Ioan Iosof, Ilie Floaș, Vasile Juga toți din Tilișca; Ilie Topârcean, Apoldul mic; Dr. Alexandru Ceușan, Reghin; Demetriu Lupu, Görgény-Hodák; Petru Ciobotar, Magyar-Régen; Iosif Popescu, Sever Barbu, Eugenia Barbu, Petru Uilăcan, toți din Reghin; Leon Popescu, Petru Neagoș din Déda; Ioan Racoțan, Görgény-Libanfalva; Alexandru Têrnovean, Görgény-Hodak; Valeria Colbasi, Spring; Eugenia Vecerdea, Sibiiu; Dr. C. Diaconovich, Sibiiu; Vasile Hossu, Mureș-Oșorheiu; Ioan Bêrsan, Maros-Sz.-Király; Maximilian Codarcea, Mezö-Pagocsa; Alexandru Bărbulescu, Bala; Filip Pop, Mezö-Bând; Stefan Tămaș, Mezö-Bând; Ioan Pantea, Ioan Manu, toți din Mezö-Rücs; Ioachim Huza, Bala; Paul Tanco, Iosif Mihailaș, Vasile Petri, Anton Precup, Dr. Ioan Pop, Dr. Const. Moisil, Dr. Alexiu Larionesi, Alexandru Halița, Silviu Bolfa toți din Năsăud; Ioan Marc, Oláh-Sz.-György; Ioan Iosip, Gerasim Domide din Rodna veche; Dr. Gavrilă Tripon, Bistrița; Lazar Avram, Maier; Mihaiu Domide, Oláh-Sz. György; Petru Nuticu, Ioan Ciurdărean din Lușca; Nicolau Cionca, Sângheorgiu; „Vlădeasa“, institut de credit și economii, Huedin, cu donațiune; Dumitru Chișorean, Făgăraș; Valeriu P. Comșa, Copăcel; „Olteana“, inst. de credit și economii, Viștea de jos; Basiliu Rațiu, Făgăraș; „Unirea“, institut de credit și economii, Vad; Vasile Dămian, Ioan Russu, George Bogdan, Ioan Stanciu, Dr. Pavel Oprișa, Ioan Cutean, Ioan Gherman, Gerasim Candrea, George Părău, Petru Rimbaș, Maria Cristea, toți din Brad; Dr. Cornel Moldovan, George Moldovan, Demetriu Moldovan, Georgiu Dregan, Lazar Perian toți din Băița; Alexandru Draia, Criscior;

Nicolae Pop, Ormindea; Ioachim Comșa, Zdrapți; George Vlassa, Miskolcz, Ioan Lazariciu, Ioan Simionaș, Alexandru Moldovan s., Alexandru Moldovan jun., „Hunedoara“ însoțire, Dr. Alexandru Hossu-Longin, Aurelia Hossu-Longin născ. Petco, Francisc Hossu-Longin, Elena Hossu-Longin născ. Pop, toți din Deva; Avram P. Pecurariu, Iliă mureșană; Avram S. Păcurar, Dobra; Dr. I. Olariu, Caransebeș; Nicolau Racoța, Șeica mare; Ioana Racoța, Șeica mare; Stefan Pop, Mihalt; Alexandru Suciu, Mediaș; Ioan Baci, Șiola; Iosif Lita, Iclod; Ioan Nartea, Șeica mare; Nicolae Manegut, Oșorheiu; Vincențiu Nemeș, Sămărtinul sărat; Ioan Moldovan, Mediaș; Dr. Em. Doctor, Viena; Mihail Strajan, Tiur; Onisim Bontoiu, Brașov; Romul Mircea, Dionisiu Roman, Victor Muntean, Dr. Ioan Ivan, Atanasiu Popovici, Filon Necșa toți din Mediaș; Nicolau Oancea, Brașov; Petru Tissu, Panciova; Dr. George Miclea, Alibunar; Vasile Stoian, Ațel; Atanasiu Cimponeriu, Budapesta; Pompeiu Piso, Săcărimb; Nicolae Cristea, Sibiu; Ioan Urzicean, Gyergyo-Békás; Alexandru Precup, Gyergyo-Békás; Dr. Ioan David, Brașov; Ioan Ch. Dragomir, Năprad; Alexandru Velican, Alba-Iulia; Ioan Madincea, Lugos; Andreiu Liviu, Lugos; Ioan V. Russu, Sibiu; Ariton Popa, Bucium-Șasa; Dr. Stefan Banfi, Bucium; Nicolae David, Bucium; Aviron Macaveiu, Bucium-Șasa; George Stinghe, Nicolae G. Furnica, toți din Brașov; Dimitrie Moldovan, Sighișoara; Zacharia Ganea, Ferihaz; Alexandru Lazurian, Abrud; Dr. Demetriu Radu, Lugos; Ioan Radu, Ujfaleu; Bucur Popovici, Stefan Șelariu toți din Hațeg; Romul Raca, Băuțar; George Andron, Ugra; „Corvineana“, Hunedoara; Iacob Popescu, Lugos; Dr. Iancu Mețan, Nicolae Cinte, Ioan Dan, Ioan Strevoiu, Ioan Gărniță, Nistor Podariu toți din Zernești; Dr. Eugen Mețian, Brașov; Ioan cav. de Pușcariu, Bran-Sohodol; Dr. Nicolae Mănoiu, Bran-Șimon; Ioan Vodă, Almásmezö; Nicolae Grozea, Benjamin Clococean toți din Tohanul vechiu; Axente Moșoiu, Bran-Poarta; Iosif Runcean, Măgura; Nicolae Popovici, Bran; Leonte Pușcariu, Bran-Sohodol; Alexe Chițiu, Poarta; George Cărlan, Țințari; Florian Porcius, Rodna veche; George Lupu, Roșia; Petru Macaveiu, Abrud; Romul Furdui, Cămpeni; Dr. Laurențiu Pop, Alexandru Ciura, Silviu Lazar, Samuil David toți din Abrud; Dr. Zosim Chirtop, Cămpeni; Iosif Gomboș, Vidra de sus; Carol Henzel, Roșia; Alexandru Macaveiu, Bucium-Șasa; Ioan Maior, Roșia; Vasile Chirtop, Cămpeni; Romul Marcu, Bistra; Iuliu Poruțiu, Cămpeni; Alexandru Darabant, Bistra; Iosif Ciura, Bucium-Șasa; Alexandru Papiu, Bistra; Vasile Moga, Murăș-Ludoș; Iacob Zorca, Vlădeni; „Poiana mărului“ comuna politică; Dr. Nicolae Șerban, Dr. Nicolae Motoc, Dr. Andreiu Micu, Iuliu Dan, Ioan Cinte, toți din Făgăraș; George Pralea, Breaza; Dumitru Bulicrea, Porumbacul de jos; Gerasim Grama, Rîușor; Maximilian Recean, Vaida-Recea; Ioan Dejenariu, Făgăraș; Nicolae Borzea, Viștea de jos; Dr. Pompeiu Gherman, Șercaia; George Vas, Voila; Stefan Radic, Petroșeni; Nicolau Petru, Görgény-Sz.-Imre; Virgil Onițiu, Brașov; Ioan Scurtu, Făgăraș; Cornel Aiser, Ioan Bădilă, Letiția Bo-

loga, Maria Cosma, Dr. Elie Cristea, Dimitrie Cunțan, Maria Cioban, George Dima, Victoria Joandrea, Dr. Elie Dăian, Ilie Moga, Ioan Mafteiu, Eugenia Iovescu, Nicolae Penciu, Stefan Stroia, Dr. Petru Șpan, Dr. Ioan Stroia, Nicolae Șuluțiu, Nicolau Togan, Mateiu Voilean, Ioan Vătășan, toți din Sibiiu; Ioan G. Bozdog, Eronim Spornic toți din Vestem; Teofil Dragomir, Lupoia; Simion Micu, George Filip, Mateiu Nicola, Ioan Cirlea, Florian Rusan, toți din Alba-Iulia; Anton Pop, Bucerdea Vinoasă; Stefan Crișan, Teuș.

Pro 1897 câte 6 fl.: Maria B. Suciū n. Susman, Sălăușul infer.; Nicolau Căciulă, Alexandru Filip, Augustin Giurgiu, toți din Cluj; Ioan Luca, Calata mare; Ioan Lehene, Dretea; Dr. Aurel Marinceș, Mihaiu Marinceș, toți din B.-Huedin; Alexandru Sava, Bedeciu; Iosif Stănescu, Gy.-Oșorheiu; George Oprița, Sebeșul săsesc; Dimitrie Munthiu, Reciu; Andreiu Pop, M.-Oșorheiu; Vasile Salteleski, Bárdos; Ioan Constantin, Ilva mare; Virgil Sotropa, Năseud; Stefan Utalia, Sângiorgiu; Dr. Valeriu Rusu, Năseud; Constantin Pop, Baia de Criș; Ladislau Oltean, Romul Anuceța, Adam Leșnican, George Oprean, Dr. Laurențiu Petric, Iosif Petrovici, Iosif Cristea, Nicolae Herbay, George Herbay, Aron Muntean, toți din Dobra; Ioan Petrovici, Lăpugiul de sus; Petru Hădan, Rădulești; Florian Budiū, Zam; Alexandru Petrovici, Zam; Nicolae Gostae, Lăpușnic; Ioan Sêrb, Roșcani; Simion Dragomir, Gurasada; Filip Docolin, Micăsasa; Ioanichie Neagoe, Petrovoselo; „Steaua“ institut de credit și economii, Petrovoselo; Dr. Iuliu Grecu, Reșinari; „Concordia“, institut de credit și economii, Uzdin; Ioan Ionică, Zernești; Nicolau Cotișel, Certegea; Ioan Todea, Albac; Dr. Alexandru Șuluțiu, Câmpeni; Ioan Nicola, Arada; Ioan Dobre, Teodosie Pușcariu, George Guiman, toți din Poiana-Mêrului; Dr. Ioan Șenchea, Făgăraș; George Zegan, Sofron Prună, Biserica gr. cat., Ioan Petrișor, Vartolomeiu Visoli, toți din Vaida-Recea; Aron de Popa-Radu; Ioan Peia, toți din Făgăraș; Friedrich Schneider, Șercaia; Ioan Anghel Alba-Iulia.

Pro 1896/7. fl. 7.: Petru T. Ille, H. Györtelek.

Pro 1897 fl. 2.50: Vasile Boneu, Brad.

Pro 1898 câte 5 fl.: Dr. Ilie Beu, Sibiiu; Simion Horvat, Deva; David Radeș, Cenade; Iosif Lita, Iclod; Victor Onișor, Zagra; George Vas, Voila.

Ilie Floaș, Tilișca 1 fl. pentru diplomă.

Sibiiu, 31 Decembre, 1897.

Leontin Simonescu m. p.,
cassar.

Nr. 152—1898.

PROCES VERBAL

din 3 Martie n. 1898. Ședința ordinară a comitetului central al Asociațiunii.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, vice-preș.

Membrii prezenți: Zaharia Boiu, P. Cosma, Dr. C. Diaconovich, I. Papiu, L. Simonescu, Iosif. St. Șuluțiu, Onoriu Tilea, N. Togan.

Notar: Dr. Il. Beu, Secretar II.

49.

Pentru *verificarea* procesului verbal al ședinței de ași

Se designează dnii: I. Papiu, L. Simonescu și Ios. St. Șuluțiu.

50. (136—1898).

Advocatul Carol Sam. Borger, ca reprezentant al firmei *Sam. Wagner*, care a îndeplinit unele renovații la casele Asociațiunii, re cerează comitetul central, ca să licuideze o pretensiune a aceleia de 55 fl. v. a., căci altfel va trebui să împrocuesueze Asociațiunea.

Dlui C. S. Borger i-se răspunde, că pretensiunea firmei Sam. Wagner se referă la niște lucrări, cari în realitate nici nu s'au făcut, de oare-ce nu era necesitate; la colaudare, ce e drept, s'a trecut aceasta cu vederea, dar ulterior s'a constatat greșala. Firmei îi mai compet fl. 16, pe cari îi poate ridica în tot momentul.

51. (144—1898).

De oare-ce *diplomele* tipărite cu titlul vechiu al Asociațiunii nu mai corăspund statutelor modificate,

Se decide a se comanda un nou clișeu pentru titlul Asociațiunii; cu executarea se autorisează biroul societății.

52. (360—1897).

Di *Virgil Onițiu*, director gimnasiai în Brașov, cu data 20 Iulie 1897 și cu provocare la apelul pentru completarea colecțiunii de diare și reviste a Asociațiunii, ofere în acest scop „Tribuna“ anii I.—IV, legată în 8 volume, cu prețul de 40 fl.

Ofertul dlui V. Onițiu se primesce.

53. (561—1897).

Dl *Filip Docolin*, preot în Micăsasa, ofere cu data 19 Septembrie 1897 spre cumpărare „Observatorul“ complet pe anii I—VII., legat în 2 volume mari, pe prețul de 56 fl.

Se decide a reflecta la ofertul dlui F. Docolin, dacă va reduce prețul colecțiunii la 40 fl.; anul I. și VII și-i poate eventual reținé.

54. (402—1897).

Dl *Macedon Maniu*, învățător pens. în Zagra, cu data 20 Iulie 1897 ofere spre cumpărare 3 ani din „Amicul Familiei“ și 8 ani din „Observatorul“, dintre cari unii necompleți.

Se decide a se cumpăra anul II. din „Amicul Familiei“ pe prețul de 3 fl.

55. (100—1898).

Dl *Emilian Micu*, preot în Ohaba sârbească, ofere cu data 3 Februarie 1898 spre cumpărare mai multe reviste și cărți.

De astădată nu se poate reflecta la ofertul dlui Emilian Micu.

56. (134—1898).

Dl *Ioachim Muntean*, paroch gr. or. în Gurariului, trimite pentru biblioteca Asociațiunii: 1. „Tribuna“, an. IV. 1887 (lipsind Nrii. 74, 248 și 296); an. V. 1888 (lipsind Nrii 119—123, 195, 197—199 și 201); an. VI. 1889 (lipsind Nrii 1—98, 100—116, 118—132, 134 și 136—246); din an. VII. 1890 Nrii 1—13, 67, 113 și 201; din an. VIII. 1891 Nrii: 36, 196, 218, 277, 282—284 și 286; apoi an. IX. 1891 (complet), an. X. 1892 (complet); an. XI. 1893 (lipsind Nrii 272 și cei următori; și an. XII 1894 (complet). 2. Nrii 5 și 6 și „Meseriașul român“, an. II-lea. 3. „Foișoara Telegrafului român“ din 1877 (complet). 4. „Convorbiri literare“ an. XVI. Nrii 1—9 și an. XVIII. Nrii 11 și 12. 5. „Albina“, an. X. Nri 1—24. 6. Conscripția poporului din Gurariului efectuită în 1785, 3 tomuri aproape complete. 7. Monografia comunei Gurariului de I. Muntean.

Spre scire cu mulțămită.

57. (72—1898).

Direcțiunea despărțământului IX (Orăștie) înaintează cu data 31 Ianuarie 1898 *procesul verbal al adunării generale cercuale* ținută în Turdaș la 26 Septembrie 1897; și observă, că taxele incassate cu acea ocaziune s'au expedat prin postă în aceeaș qi. Din procesul verbal se constată:

- a) directorul despărțământului, dl Dr. Ioan Mihu, a deschis adunarea prin o vorbire poporală, în care accentuează necesitatea și importanța solidarității dintre inteligență și popor;

- b) s'a luat spre scire raportul despre activitatea comitetului cercual, dându-i-se acestuia absolutoriu;
- c) s'a cetit disertațiunea „Veacul nostru“ de învățătorul Ioan Dan și s'a decis publicarea ei în „Transilvania“;
- d) s'au împărțit între țărani mai multe exemplare din: Comasările de Elia Dopp, Higiena copilului până la al 7-lea an de S. Stoica și Trifoiul de Eug. Brote;
- e) s'au încassat următoarele taxe :
- α) dela membri vechi fl. 35.—
- β) dela membri noi, înscriși cu această ocaziune: Ioan Roșu, notar în Turdaș, 10 fl., Adam Todor și Dumitru Iancu, preoți în Turdaș, Dr. Romul Dobo, medic în Orăștie, Vasile Domșa, protopop în Orăștie, și Nicolau Dubleş, notar în Romos, câte 5 fl. — în total fl. 35.— Taxele încassate se espdează la cassa centrală.

Membrul pe viață, dl Ioan Mihaiu, a promis a se face membru fondator, mai solvind încă fl. 100.

- f) delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii din Beiuș s'au ales dl Dr. Stef. Erdélyi și dl Dr. Rom. Dobo;
- g) s'a reconstituit despărțământul pe un nou period de trei ani, alegându-se: director dl Dr. Ioan Mihu, membri în comitet dnii I. Mihaiu, N. Vlad, Dr. Aurel Muntean, Dr. Silviu Moldovan, V. Domșa, A. P. Barcian, Dr. Rom. Dobo, Laur. Bercian și I. Moța;
- h) din banii colectați s'au premiat pentru colecțiuni de poezii populare: I. Dan, învăț. în Pricaz, cu fl. 4.—, P. Lula, teolog din Turdaș, cu fl. 3 și Ant. Roșu, țeran din Turdaș, cu fl. 3.
- i) s'a cercetat expoziția de manufacturi aranjată de țărancele române din Turdaș și Pricaz, premiindu-se 11 exponente din Turdaș cu 10 fl. și cinci din Pricaz cu fl. 10.

Procesul verbal al adunării generale cercuale se ia spre scire, în deosebi: 1. se confirmă primirea sumei fl. 70.— la cassa centrală; 2. domnii: I. Roșu, Adam Todor, Dumitru Iancu, Dr. Rom. Dobo, V. Domșa și N. Dubleş se declară membri ordinari ai Asociațiunii și se introduc în lista de expediție a „Transilvaniei“, dl I. Mihaiu se va provedé cu diploma de membru fondator, îndată-ce va solvi încă fl. 100; 3. reconstituirea despărțământului se aproabă, dar se observă, că în 1898 va trebui să se efectuiască o nouă constituire, conform §-ului 12 al Instrucțiunii pentru organisarea despărțământelor Nr. 599 din 1897; 4. pentru zelul dovedit prin aranjarea expoziției amintite, comitetul central își exprimă complăcerea sa.

58. (73—1898).

Direcțiunea despărțământului XIII (Abrud) înaintează *procesul verbal al ședinței comitetului cercual* ținută în Abrud la 24 Ianuarie a. c., în care 1. s'a constituit comitetul cercual alegându-se: vice-president Romul Furduiu, cassar Demetriu Goia, controlor Aurelian Danciu și notar Ioan Maior; 2. s'au luat în primire actele dela fostul comitet cercual, cari s'au aflat în regulă; 3. s'au luat dispozițiile necesare pentru respândirea „Biografiei lui Avram Iancu“, și 4 s'a primit propunerea, ca să se recerce comitetul central a încuviința ținerea adunării cercuale în decursul lunei Iulie, fiind acesta timpul cel mai potrivit.

Procesul verbal se ia spre scire; constituirea comitetului se aprobă și ținerea adunării cercuale în Iulie se încuviințează.

59. (83—1898).

Dl *G. Pop de Băsesci* înaintează cererea lui Dumitru Pop, învățăcel-faur în Șimleul Silvaniei, pentru a fi împărțășit cu un ajutor merit pentru meseriași.

Nefind publicat concurs pentru astfel de ajutoare cererea nu se poate încuviința.

60. (84—1898).

Cu provocare la hârtia comitetului central Nr. 595 dela 30 Octobrie 1897 *inspectorul regesc de școale* din Sibiiu răspunde cu data 1. Februarie 1898, că ordinațiunea ministerială Nr. 11208—1897 despre supraveghierea elevelor dela școalele civile în adevăr se extinde numai asupra școalelor civile comunale și de stat și că numai din greșală s'a înmanuat și direcțiunii școalei civile de fete a „Asociațiunii“. Se roagă a o privi ca neîntâmpată.

Spre scire.

60. (86—1898).

Direcțiunea despărțământului XI. (Blaj) înaintează cu data 3 Februarie 1898: 1. fl. 205.— din taxele încassate în decursul anului 1897, și 2. proiectul de budget pe anul 1898, în care sunt preliminați fl. 250. — la venite și tot atâta la spese.

Înaintarea taxelor încassate se ia spre scire și budgetul pe anul 1898, fiind conform prescrișelor statutare, se aprobă.

61. (89—1898).

„*Embrionul*“, societatea studenților dela școala centrală de agricultură din Bucuresci, se roagă pentru trimiterea gratuită a „Transilvaniei“

Cererea se încuviințează.

62. (90—1898).

Un mecenate donează Asociațiunii fl. 20.— pentru acoperirea stîpendiului votat studentului Traian Dragoș pe anul școlar 1897—98.

Spre scire cu mulțămîță.

63. (96, 97, 112, 121 și 124—1898).

Direcțiunile despărțemintelor IV (Sibiiu), VI (Sebeșul-săsesc), XII (Alba-Iulia), XIII (Abrud) și XXXII (Dicio-Sânt-Martin) înaintează *raportele anuale*.

Spre scire.

64. (98—1898).

Tinărul țăran *Dumitru Iclânzan* roagă comitetul central, ca să aboneze pe sama sa și a altor doi tovariși câte un ex. din „Gazeta Transilvaniei“ ediția de Duminecă, precum și să i-se cumpere unele cărți indicate.

Din lipsa de fonduri cu această menire, cererea nu se poate încuviința, dar se autorisează bibliotecarul a le trimite câte un ex. din „Povești din popor“ și „Higiena copilului“.

65. (106—1898).

Dl *Constantin* cav. de *Steriu* cu data 27 Ianuarie 1898 donează Asociațiunii fl. 100.— pentru înființarea unei case naționale.

Donațiunea se ia cu plăcere spre scire, iar marinosului donator i-se exprimă mulțămîță. Cassarul se îndrumă a deschide un cont separat pentru Casa națională.

66. (110—1898).

Direcțiunea despărțemîntului V (Săliște) cu data 25 Ianuarie 1898 raportează referitor la recercarea comitetului central Nr. 462—1897 dela 30 Octobrie 1897 în sensul, că *suma reținută* de 46 fl. 34 cr. s'a administrat la fondul despărțemîntului, despre care la proxima adunare cercuală se va face propunere, în conformitate cu §. 49 al Regulamentului pentru despărțemînte.

Cu data 3 Februarie 1898 înaintează *procesul verbal al ședinței comitetului cercual* ținută în 25 Ianuarie a. c., din care se constată următoarele:

1. s'a decis, ca să fie rugat comitetul central a dispune trimiterea „Transilvaniei“ și pe sama despărțemîntului V;

2. s'a hotărît ca termin pentru adunarea cercuală din 1898 a doua și de Rosalii;

3. cassarul raportează, că a încassat dela dl M. Ittu fl. 100.—, taxa de membru pe viață, dela dl Iord. Roșca-Căpitanu taxa pe 1898 și dela I. Banciu pe 1897, pentru „Povești din popor“ 5 fl. 50 cr. — cu totul 115 fl. 50 cr., care sumă s'a trimis la cassa centrală.

În urmă s'a decis să fie rugat comitetul central, ca să introducă afacerea de cheque.

4. s'a decis a se lua informațiuni, dacă comitetul central încassează direct taxele restante sau să le încasseze și pe viitor cassarul despărțământului.

Raportul referitor la suma de 46 fl. 34 cr. se ia spre scire, de asemenea și procesul verbal al ședinței din 25 Ianuarie a. c., cu următoarele observații: Se dispune trimiterea „Transilvaniei“ pe sama bibliotecii despărțământului V.; termenul pentru adunarea cercuală se aprobă Suma de 115 fl. 50 cr. se chitează; în chestiunea introducerii afacerilor de cheque postal va hotări comitetul central cu altă ocaziune. Taxele restante le va încassa comitetul central conform §-lui 41 lit. b) din Regulamentul pentru despărțăminte.

67. (112—1898).

Direcțiunea despărțământului II (Bran) înaintează cu data 11 Februarie a. c., *procesul verbal al ședinței comitetului cercual* dela 5 Februarie a. c., în care s'au luat dispoziții pentru executarea concluserilor luate în adunarea cercuală din 1897 și aprobate de comitetul central. S'au mai luat și următoarele hotărâri:

1. să fie rugat comitetul central, ca despre încassarea taxelor restante prin mandat postal să se încunoscințeze totdeauna și directorii despărțămintelor, asemenea să li se comunice și rezultatul;
2. pentru organizarea agenturilor s'au exmis mai mulți delegați;
3. ca termen pentru adunarea cercuală din 1898 s'a fixat a treia zi de Rosalii, iar ca loc comuna Poiana-Mărului.

Procesul verbal se ia spre scire; conclusele despre organizarea agenturilor și despre ținerea adunării cercuale din 1898 se aprobă. Cererea referitoare la încassarea taxelor restante se va considera.

68. (114--1898).

Consistorul archidieceșan gr. or. provocându-se la hârtia comitetului central Nr. 715—1897 cu data 15 Ianuarie a. c. aduce la cunoștință, că acuma la mijlocul anului școlar îi este imposibil a face o nouă proviziune pentru *catechisarea elevelor* gr. or. dela școala civilă de fete, dar se va satisface pe viitor.

Spre scire.

69. (124—1898).

Direcțiunea despărțământului VI (Sebeșul sășesc) cu data 31 Decembrie 1897 înaintează *procesul verbal al ședinței comitetului cercual*

din 2 Decembrie 1897. Din procesul verbal se constată, că 1. s'a încredințat biroul să facă în ședința viitoare o propunere concretă referitor la suma de 113 fl. reținută peste budgetul anului 1898 și reclamată de comitetul central, și 2. s'a decis, ca să se publice concurs pentru conferirea a 4 stipendii de câte 10 fl. menite pentru elevi meseriași și aprobate de comitetul central.

Procesul verbal se ia spre scire cu aprobare.

70. (133—1898).

Dl *G. Pop* de *Băsesci*, încredințat prin concludul comitetului central Nr. 187—1897 cu *organizarea unui despărțământ în Sătmar*, raportează cu data 22 Februarie 1898, că la 16 Februarie a. c. s'a constituit un despărțământ cu centrul în Seini; înaintează totodată și procesul verbal al adunării constituante și un libel de depunere dela „Satnăreana“ despre 85 fl.— Din procesul verbal se constată, că 1. adunarea constituantă a fost deschisă de dl delegat prin un discurs ocașional acomodată; 2. ținerea adunării a fost anunțată forului competent administrativ; 3. au participat 17 domni, dintre cari trei sunt membri vechi ai Asociațiunii; 4. s'au înscris membri noi: Romul Marchis, preot gr. cat., Alexandru Stețiu, avocat, Aurel Pelle, preot gr. cat., George Bidea, proprietar, Ioan Crișan, proprietar, Dr. Iuliu Pop, avocat, Dr. Vasile Lucaciu, preot gr. cat., Vasile Anderco, preot gr. cat., George Achim, contabil, Alexiu Berinde, preot gr. cat., Alexiu Pap, preot gr. cat., Gavriil Szabó, preot gr. cat., Antoniu Gitta, protopop gr. cat., Avram Breban, preot gr. cat., Mihaiu Ghiriti, cassar; 5. s'au ales în comitetul cercual: director Gavriil Lazar de Purcareți, membri în comitet: G. Șuta, Ant. Gitta, Dr. V. Lucaciu și V. Anderco.

Raportul dlui delegat se ia spre scire și i-se exprimă mulțămintă pentru zelul desvoltat în interesul Asociațiunii. Procesul verbal al adunării constituante încă se ia spre scire, alegerea comitetului cercual și a comunei Seini de centru al despărțământului, se aprobă.

Primirea libelului despre suma de 85 fl. se confirmă și se administrează cassei centrale.

Membrii înscriși se primesc și se introduc în lista de expediție a „Transilvaniei“ — Se reacearcă însă comitetul cercual a raporta, câte și cari comune vor aparține noului despărțământ.

71. (139—1898).

Domnul *Paul Pap*, încredințat prin concludul comitetului central Nr. 6—1898 cu *organizarea unui despărțământ în Bihor*, raportează cu data 27 Februarie 1898, că acesta s'a constituit în 24 Februarie a. c. cu cen-

trul în Beiuș. Înaintează totodată și procesul verbal al adunării constituante, din care se vede, că 1. dl delegat a deschis adunarea cu o vorbire ocazională acomodată, îndemnând la sprijinirea Asociațiunii și a scopurilor ei culturale; 2. s'au înscris membri noi: Pantelie Bugariu, înv. pens.; Ioan Papp, jurist; V. Corbu, preot; Andreiu Popa, Andr. Pappfalvai, P. Papp, Elie Moga, protopop; V. Papp, Corn. Foltuț, Gavril Cristea, G. Bogdan, M. Popovici, N. Tempelean, G. Mihuț, Zah. Popa, Lazar Măți, Vasile Cartis, G. Popluca, Dr. I. Rednic, V. Papp, protopop; Aug. Antal, protopop; Const. Borți, V. Dumbrava, N. Diamandi, Dr. G. Mureșan, Dr. Gavr. Cosma, V. Stefanica, Dr. C. Popovici, Traian I. Farkaș, Teod. Bule, Paul Pap, I. Kéri, V. Erdélyi, I. Butean, Ilie Stan, Camil Selăgian, D. Negrean, Coriolan Ardelean, G. Marinescu, I. Fersigan, I. Iepure, Dr. Antoniu Cighi, I. Dan, Maria Valtner n. Cosma, Al. Gera, Victor Borlan, Octavia Stolojan, Valeria Pavel, Marta Fabian, Elena Fabian, Angela Butean, N. Fabian, Antoniu Palladi, Livia A. Cosma, C. Palladi, I. Ardeleanu, Ioan Pinter, Dr. Florian Stan și N. Cristea — toți cu taxa anuală de 5 fl., iar N. I. Radu silvicultor, membru pe viață, și Vasile Ignatu membru fondator; 3. s'au ales în comitetul cercual: director Aug. Antal protop. gr. cat., iar membri în comitet dnii: V. Papp protop. gr. or., V. Papp, Antoniu Palladi și Dr. Gavr. Cosma.

Raportul dlui delegat se ia spre scire și i-se exprimă mulțămită pentru zelul dezvoltat în interesul Asociațiunii.

Procesul verbal al adunării constituante asemenea se ia spre scire; alegerea comitetului cercual se aprobă,

Membrii înscrși se primesc.

72. (132 și 137—1898).

Se prezintă două *cereri* intrate în urma concursului publicat sub Nr. 46 — 1898 *pentru conferirea unui stipendiu* de 20 fl.— din fund. „Bașota“.

Stipendiul se votează tinărului Basiliu Bașota, student în cl. V. gimn. în Năsăud.

73. (82 și 118—1898).

S'au înscris *membrii noi*: dl Nicolau Brumboiu, preot în Tohanul vechiu, și Direcțiunea școalelor medii gr. or. române din Brașov.

Se primesc și se introduc în lista de expediție a „Transilvaniei“.

D. u. s.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. I. Beu m. p.
secretar II.

S'a verificat. Sibiu, în 8 Martie 1898.

I. St. Șuluțiu m. p.

I. Papiu m. p.

L. Simonescu m. p.